

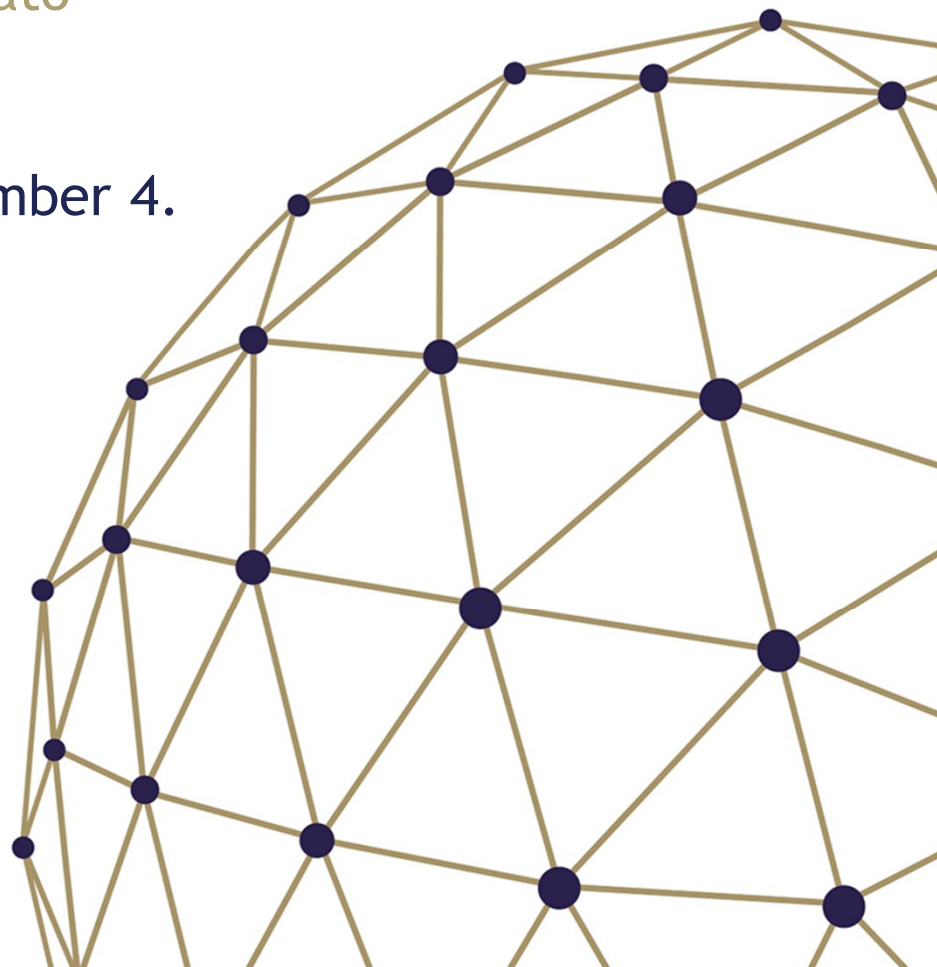
A közepes fejlettség csapdája: nemzetközi tapasztalatok és hazai relevanciák

Virág Barnabás

MNB, ügyvezető igazgató

MKT Vándorgyűlés

Miskolc, 2015. szeptember 4.

Legfontosabb üzenetek

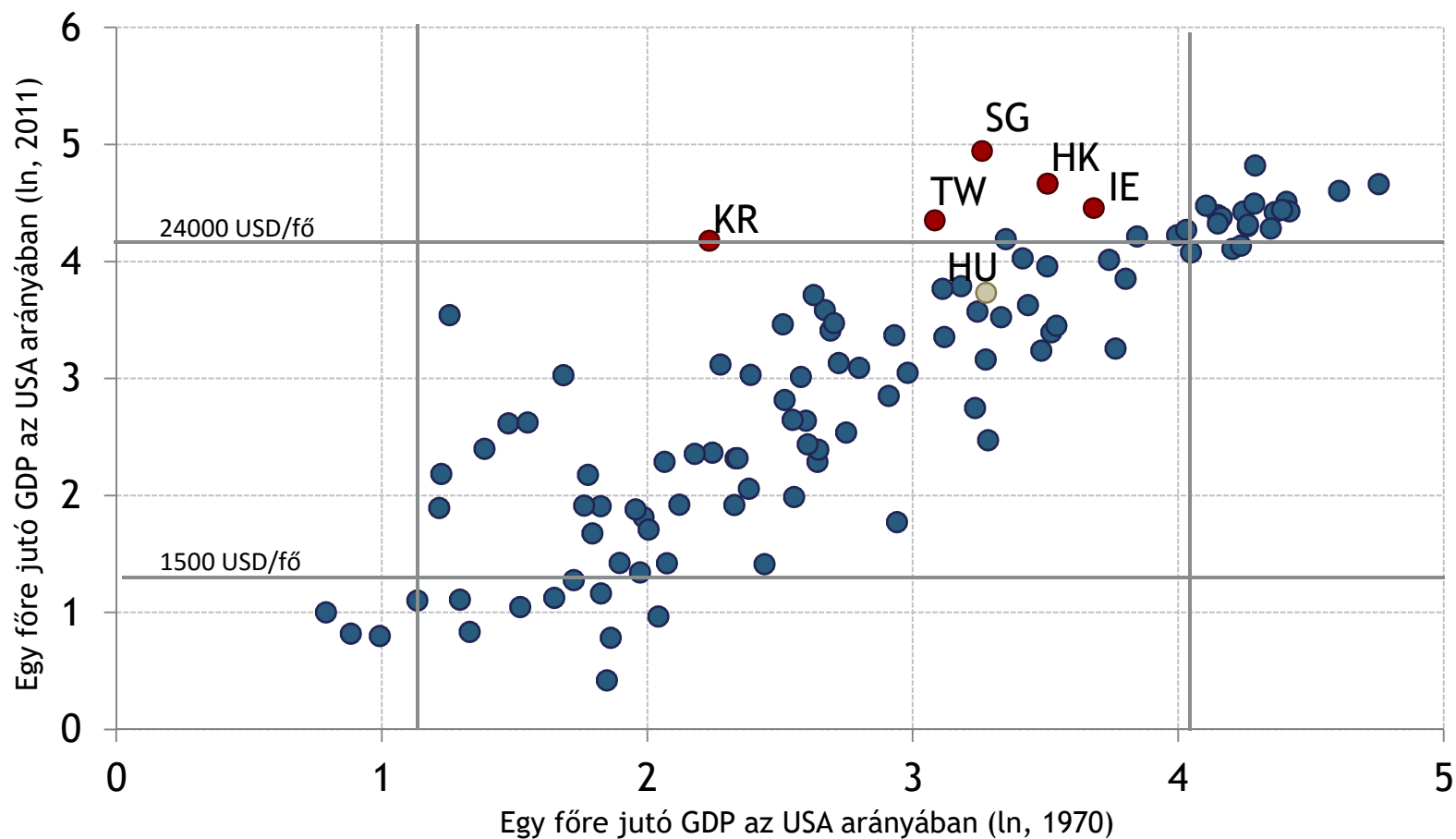
- **A sikeres gazdasági felzárkózás ritka kivétel, nem általánosság**
- **A gazdasági válságot követően a konvergencia feltételei szűkültek**
- **Magyarország a rendszerváltás óta csak rövid időszakokban mutatott fenntartható felzárkózást**
- **A stabilizációt követően egy dinamikusabb felzárkózást biztosító új növekedési modell kialakítására kell fókuszálnunk**
- **Átfogó, hosszú távú, pragmatikus gazdaságpolitikai terv vezethet csak sikerre**
 - **kulcs: tudás tőke, tőkefelhalmozás és termelékenység**
 - **hangsúlyossá válnak a minőségi és az intézményi feltételek**
 - **kis nyitott országgént növekedésünk alapvetően exportunk versenyképességétől és annak hazai hozzáadott-értékétől függ**

A gazdasági felzárkózás nemzetközi tapasztalatai

Kevés ország lépett a közepesen fejlettek közül a legfejlettebbek közé

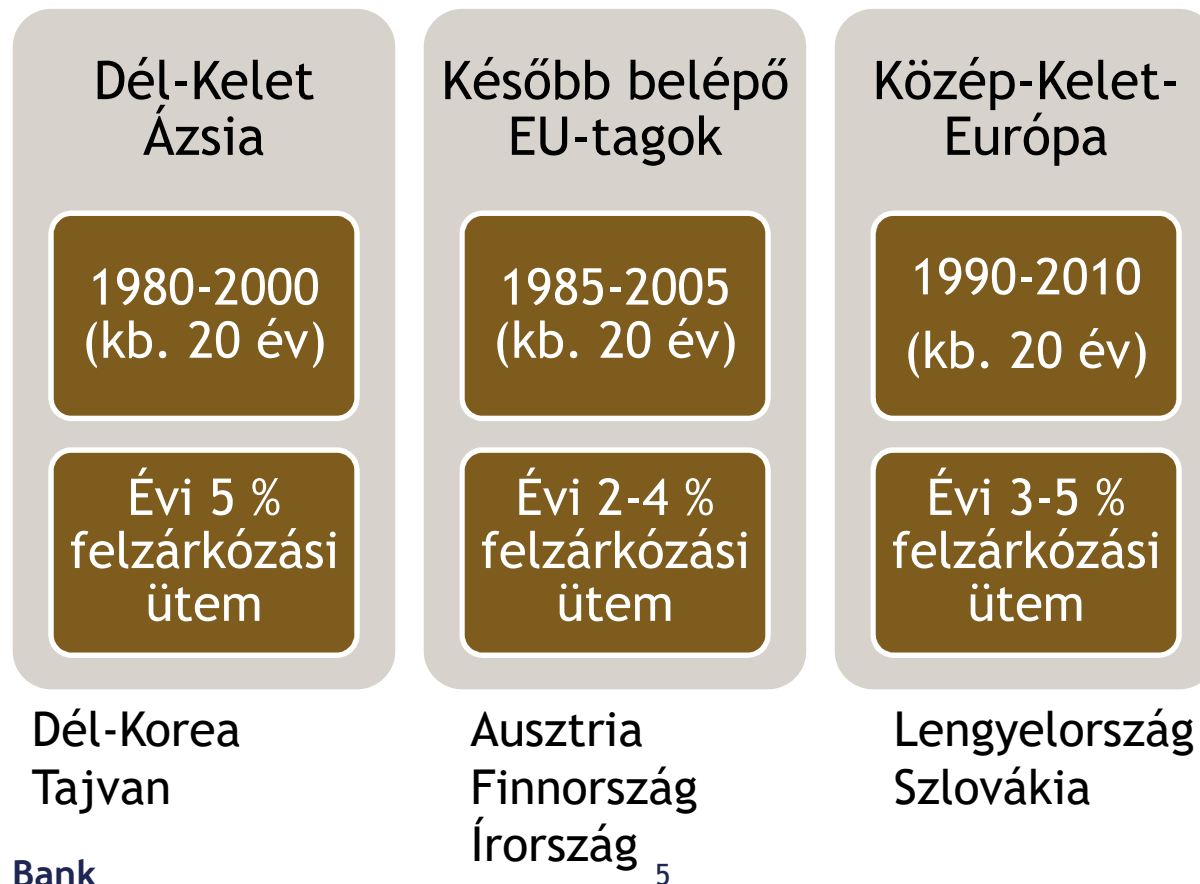
Az elmúlt 50 évben több mint 100 közepesen fejlett gazdaságból kevesebb mint tíz emelkedett fejlett státuszba

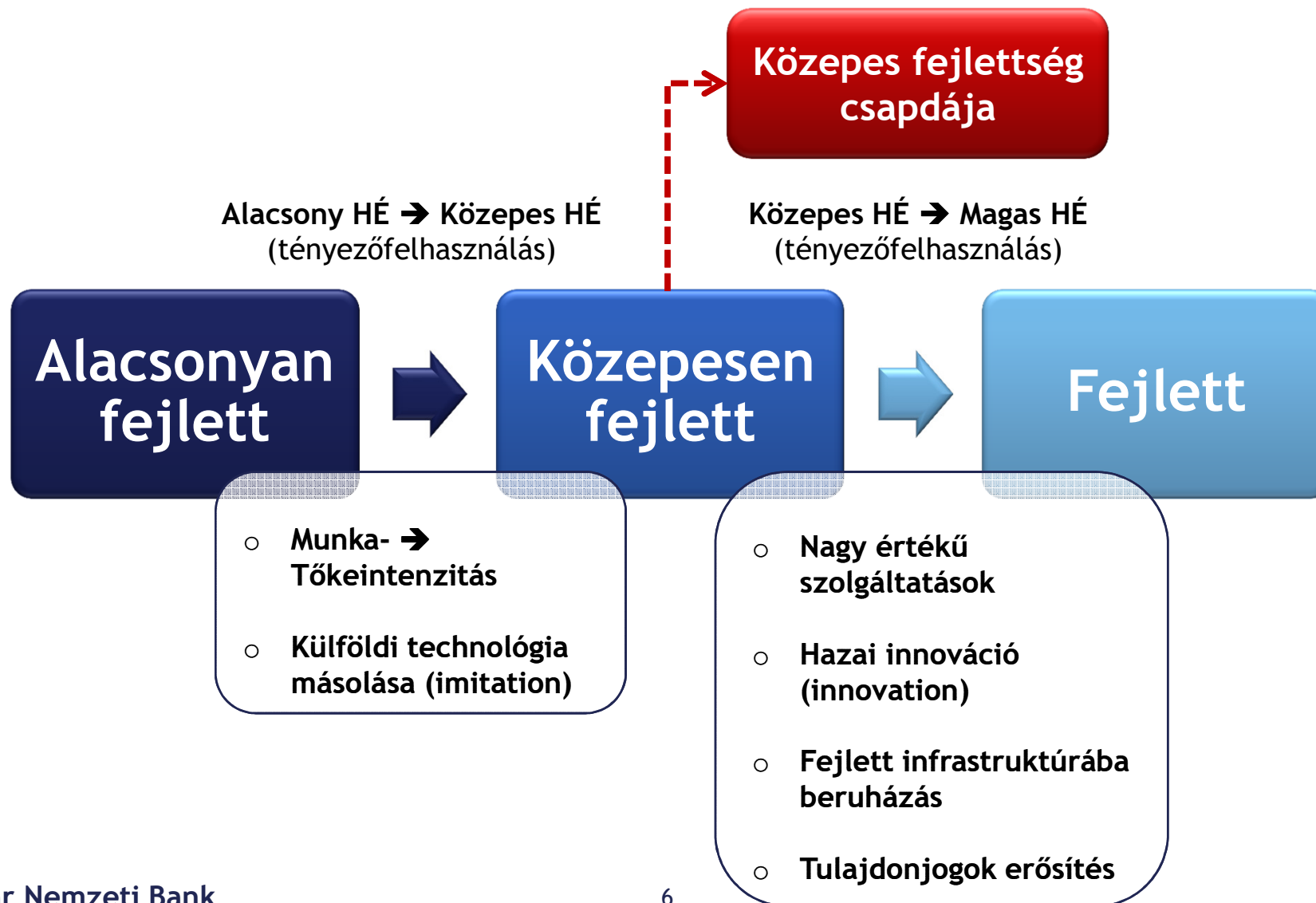
A sikeres gazdasági felzárkózás inkább ritka kivétel, mint általánosság

Az elmúlt 50 évben, több mint 100 közepesen fejlett gazdaságból, kevesebb mint 10-nek sikerült fejlett státuszba emelkednie
Több évtized és kimagasló növekedés szükséges hozzá

A felzárkózás buktatói: a közepes fejlettség csapdája

Hogyan lehet elkerülni a csapdát? I.

Növekedési ütem visszaesésének valószínűsége nagyobb:

- Korábbi periódusok gyors növekedése
- Kedvezőtlen demográfia
- Fenntarthatatlanul magas beruházási ráta
- Cserearány sokkok
- Pénzügyi instabilitások:
 - Valuta-, bank-, adósság-, inflációs válságok: gyenge összefüggés
 - Tőzsdeválság: gyakori a visszaesés előtt és után is
 - Beruházásokon keresztüli hatása szignifikáns

Hogyan lehet elkerülni a csapdát? II.

Növekedési ütem visszaesésének valószínűsége kisebb:

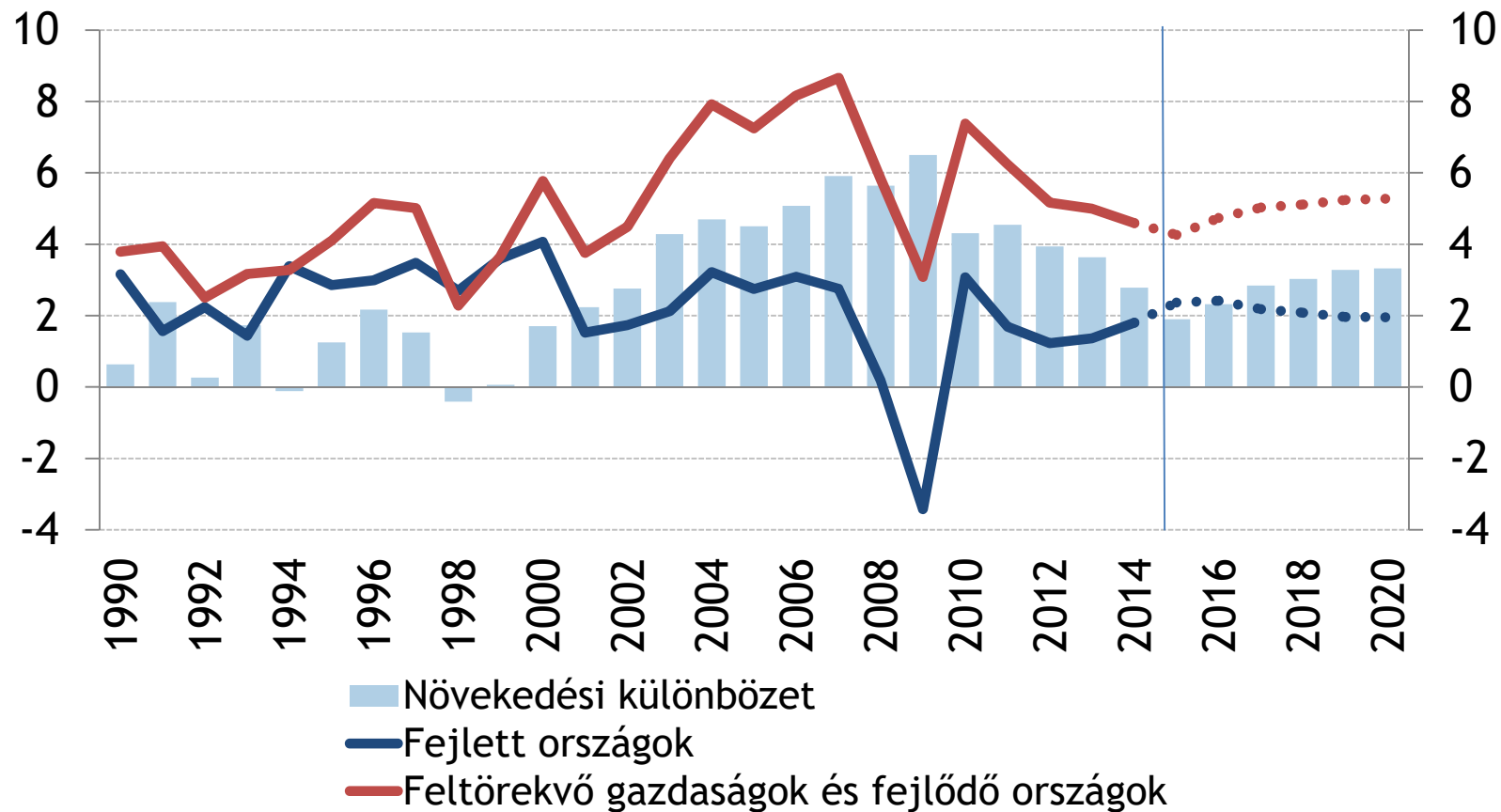
- Humán tőke felhalmozása (részvétel a felsőfokú oktatásban)
- High-tech export magas aránya esetén
- Gazdaság nyitottsága

Felzárkózási lehetőségek a válság után

A fejlődő országok növekedési többlete mérséklődik

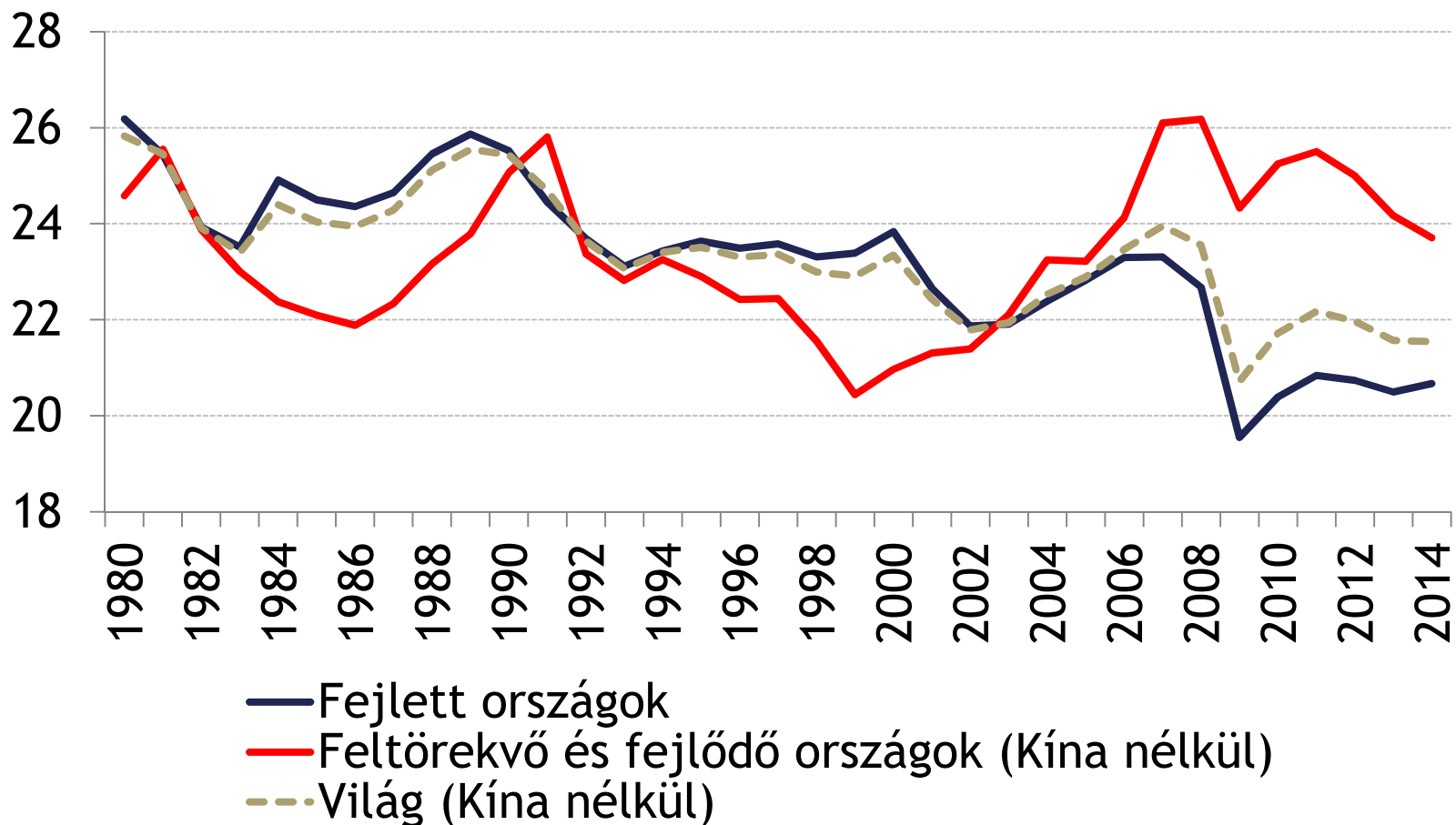
Fejlett és fejlődő országok növekedési üteme

A beruházások dinamikája gyengült

A beruházási ráta alakulása (Százalék)

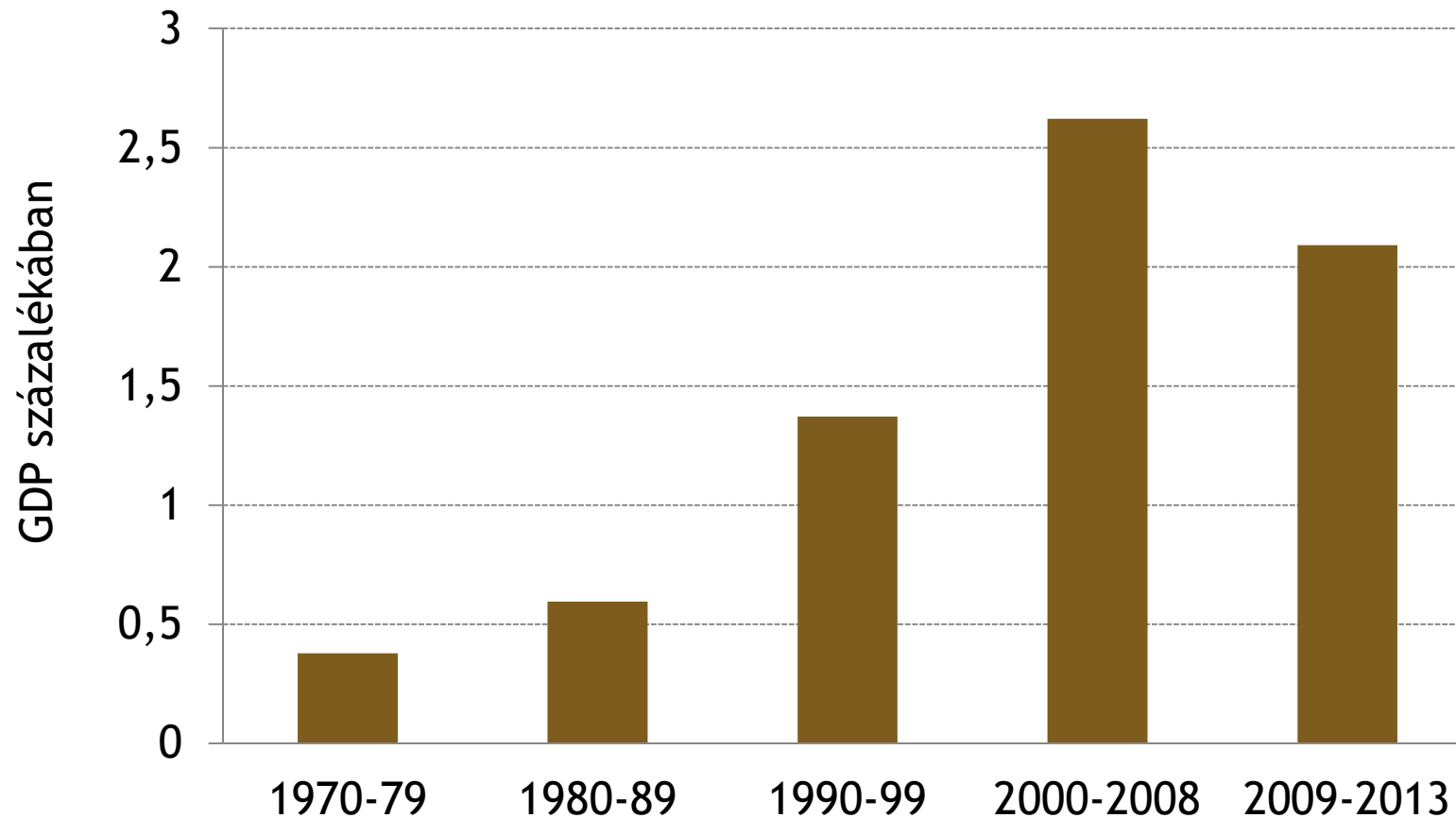

Ezzel párhuzamosan az FDI áramlások is lassultak

FDI áramlás a világ országaiban

(a GDP százalékában)

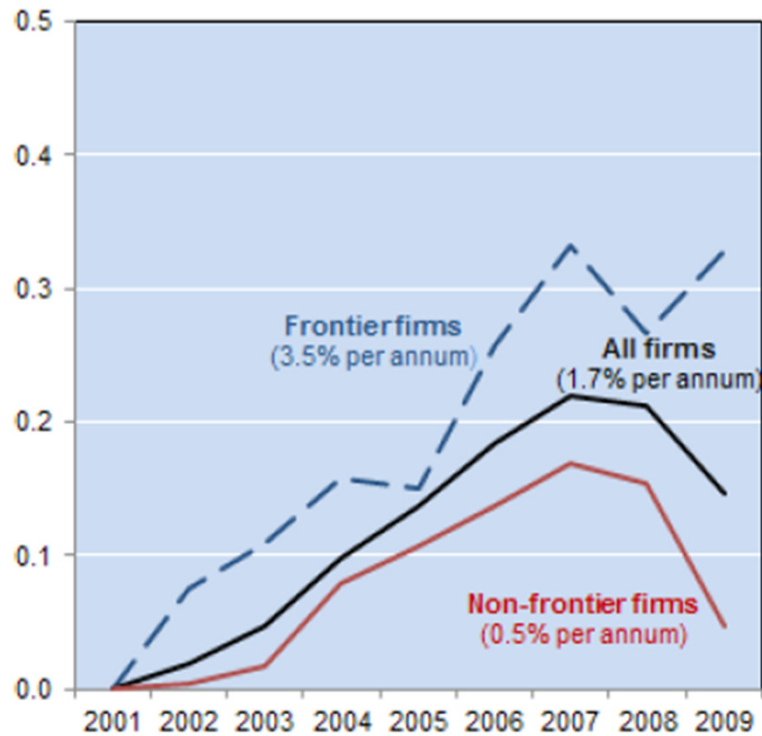

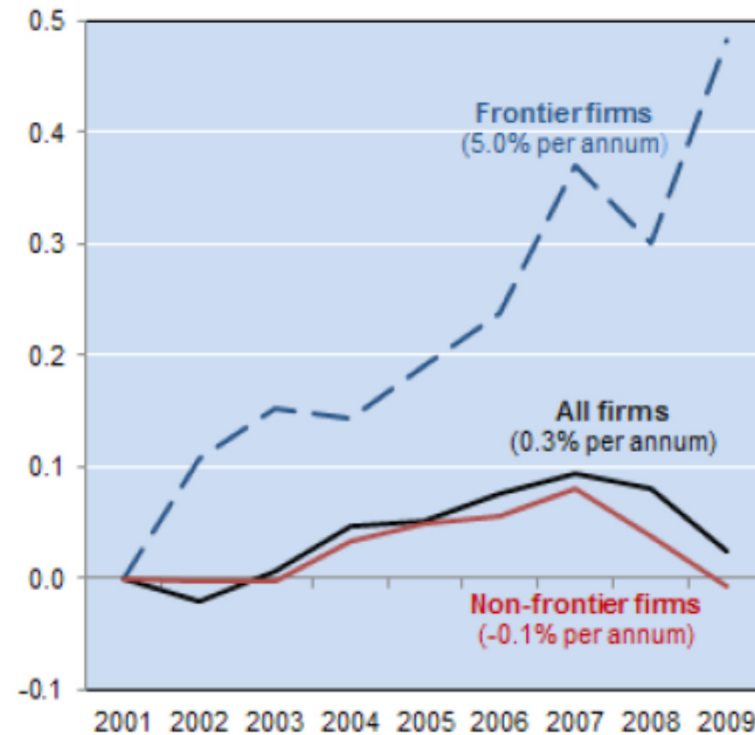
A termelékenység növekedése már válság előtt lassulni kezdett

Vállalatok termelékenységének alakulása (2001=0)

Feldolgozóipar

Szolgáltatások

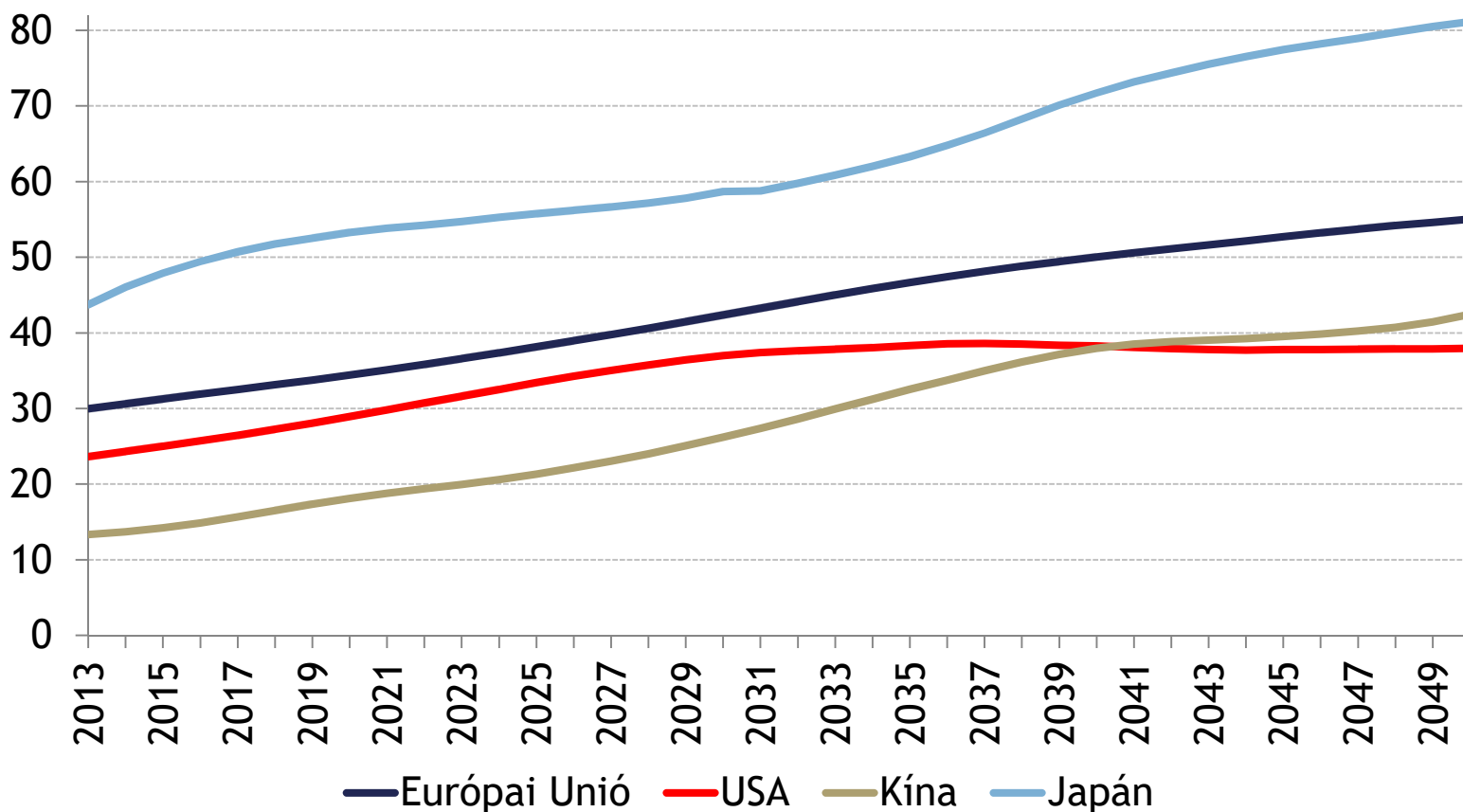

A demográfiai kihívások világszerte erősödnek

Időskori függőségi ráta alakulása

(64 évnél idősebbek aránya a 20-64 éves populációhoz viszonyítva, százalék)

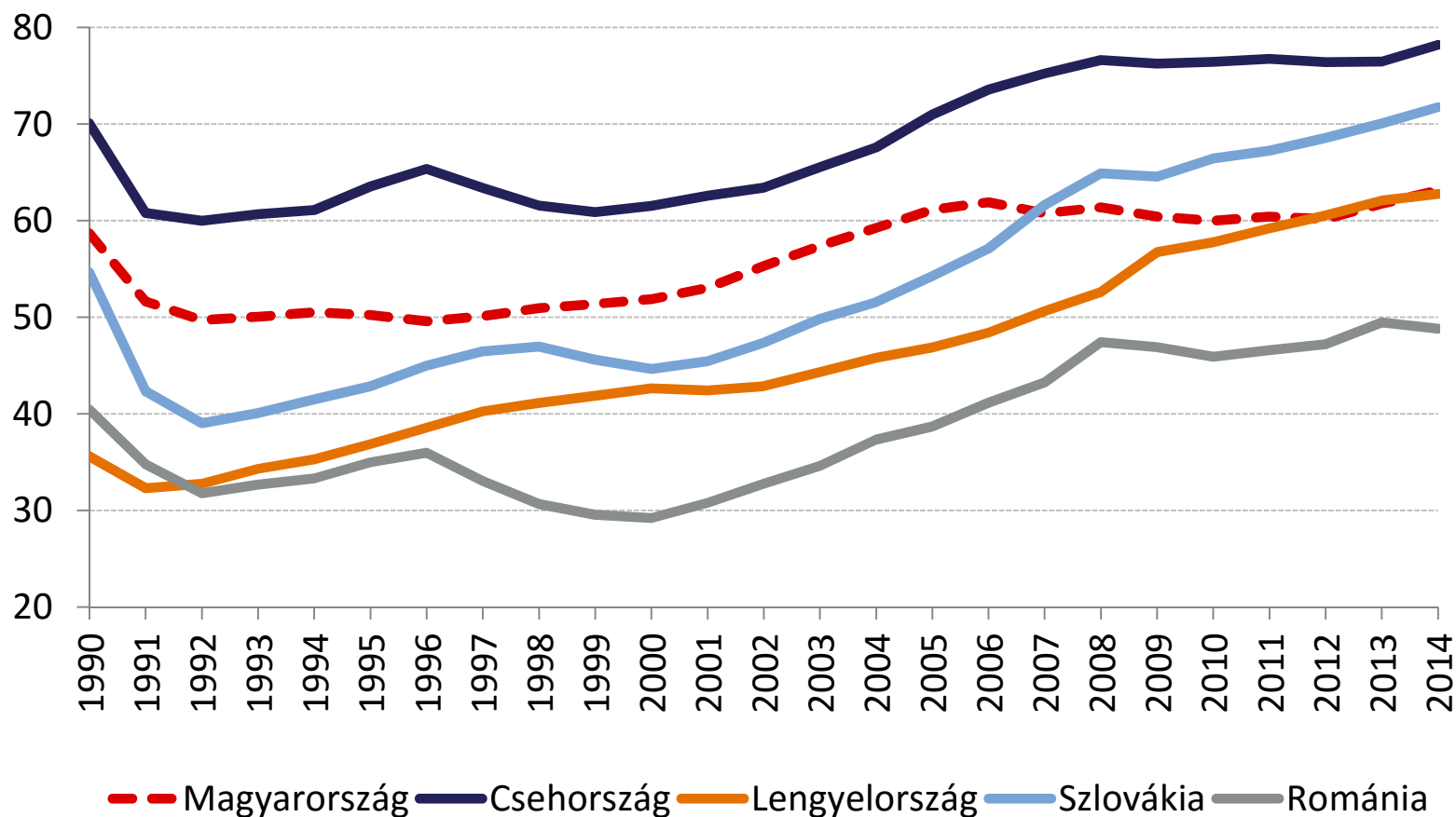
A hazai felzárkózás helyzete a válság után

A felzárkózás régi álom, ehhez képest a régió is elhúzott mellettünk

Az euroövezethez viszonyított konvergencia

(Egy főre jutó PPP alapú GDP az euroövezet arányában, százalék)

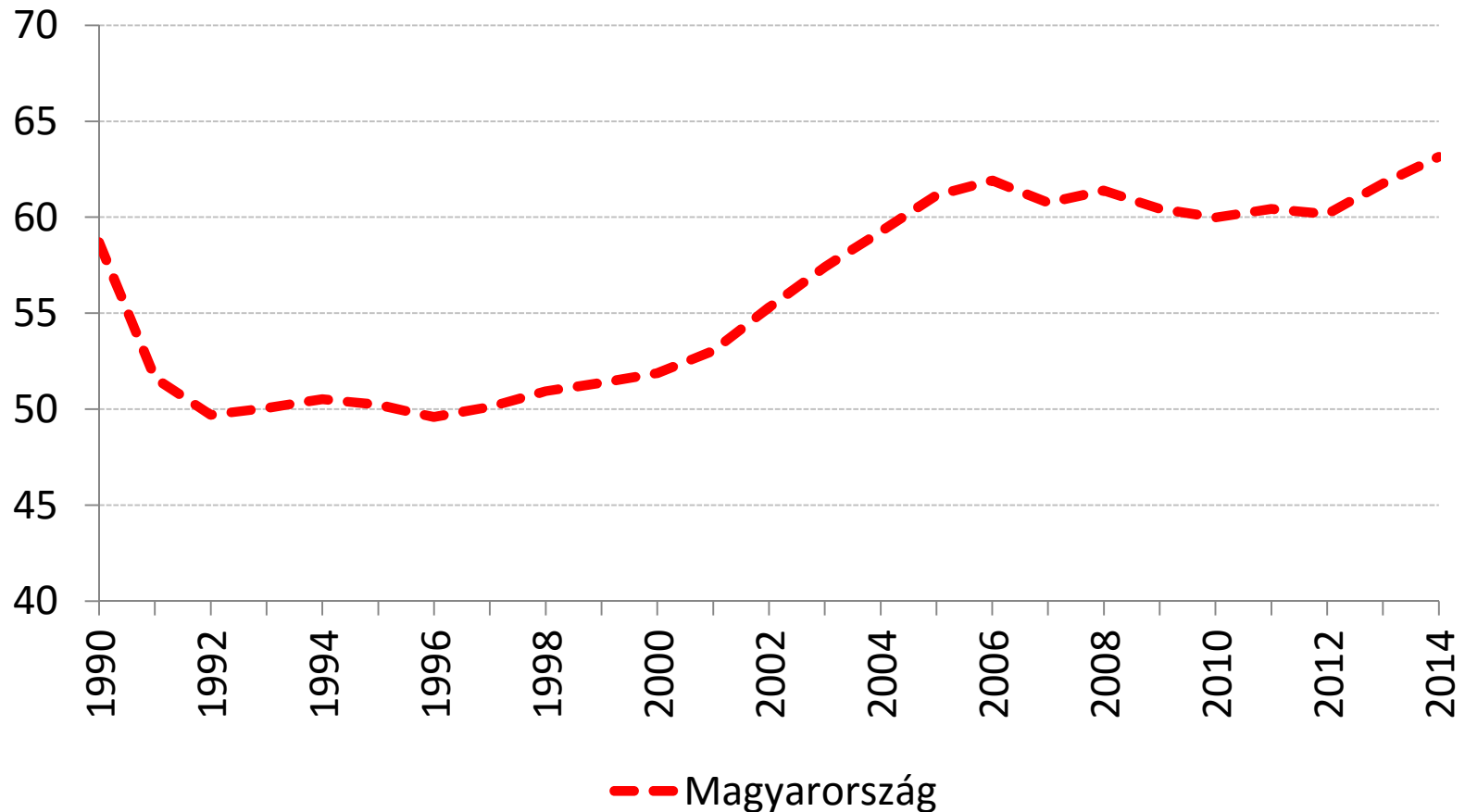

Konvergenciát kevesebb, mint a rendszerváltást óta eltelt 25 év felében sikerült felmutatni...

Az euroövezethez viszonyított konvergencia

(Egy főre jutó PPP alapú GDP az euroövezet arányában, százalék)

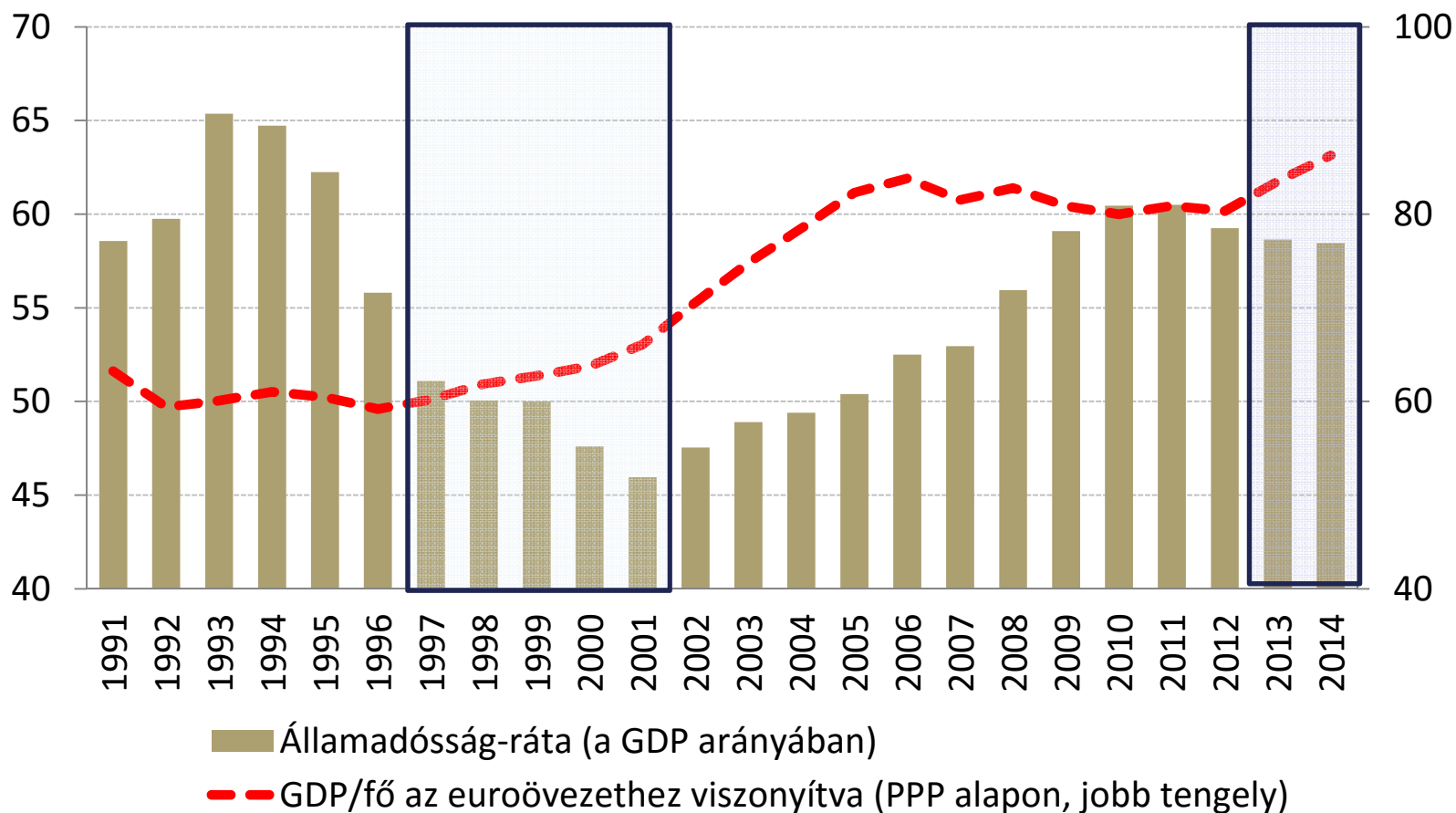

... a pénzügyi szempontból is fenntartható felzárkózási periódusok különösen rövidebbek voltak

Konvergencia és államadósság Magyarországon

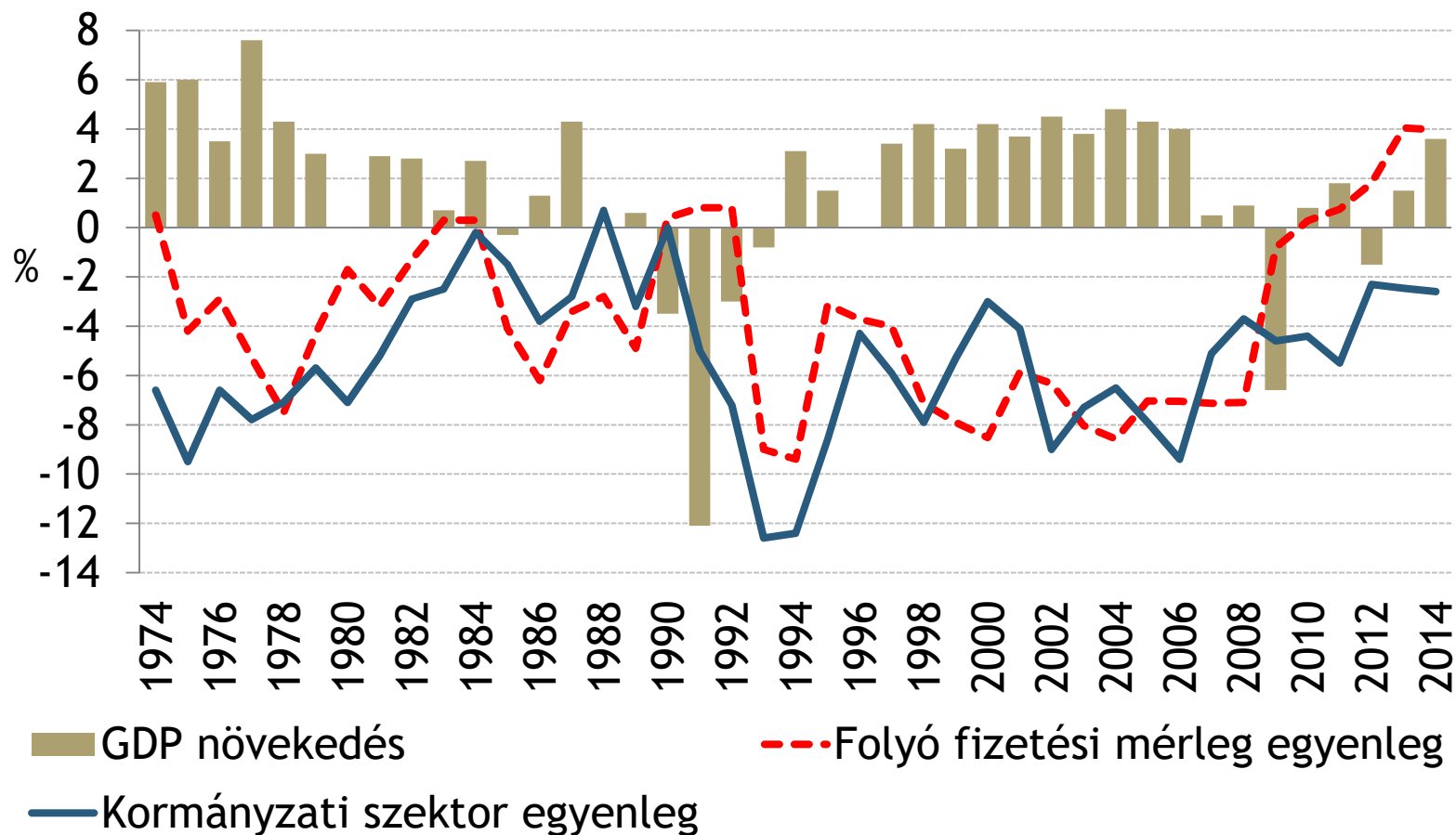
(Százalék)

Régóta visszatérő fenntarthatósági problémákat hagyhatunk magunk mögött

A GDP növekedés és egyensúlyi mutatók alakulása (százalék)

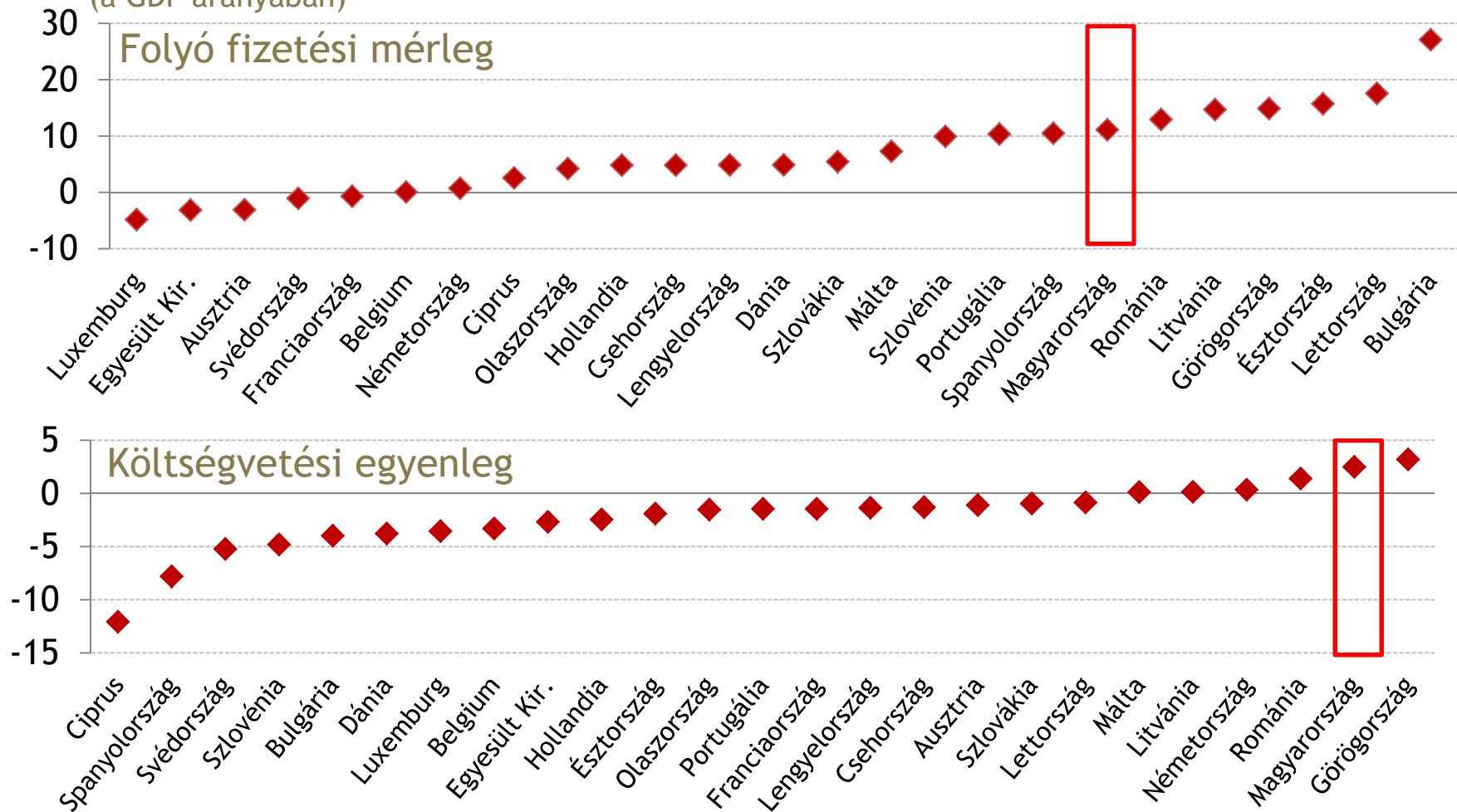

A válság óta áramlási típusú egyensúlyi mutatóink sokat javultak

Egyensúlyi mutatók változása 2007 és 2014 között

(a GDP arányában)

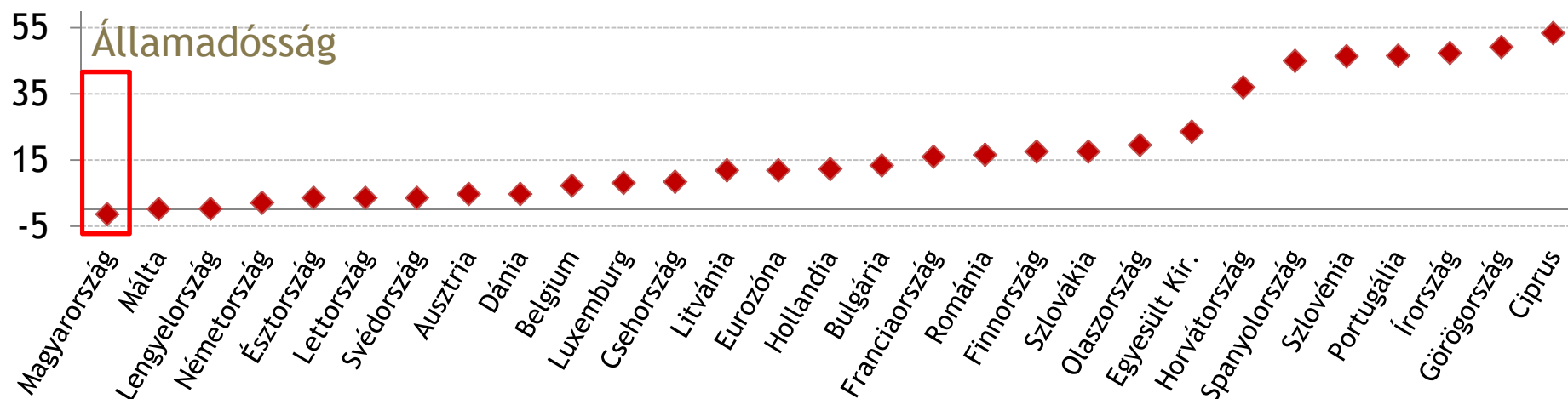
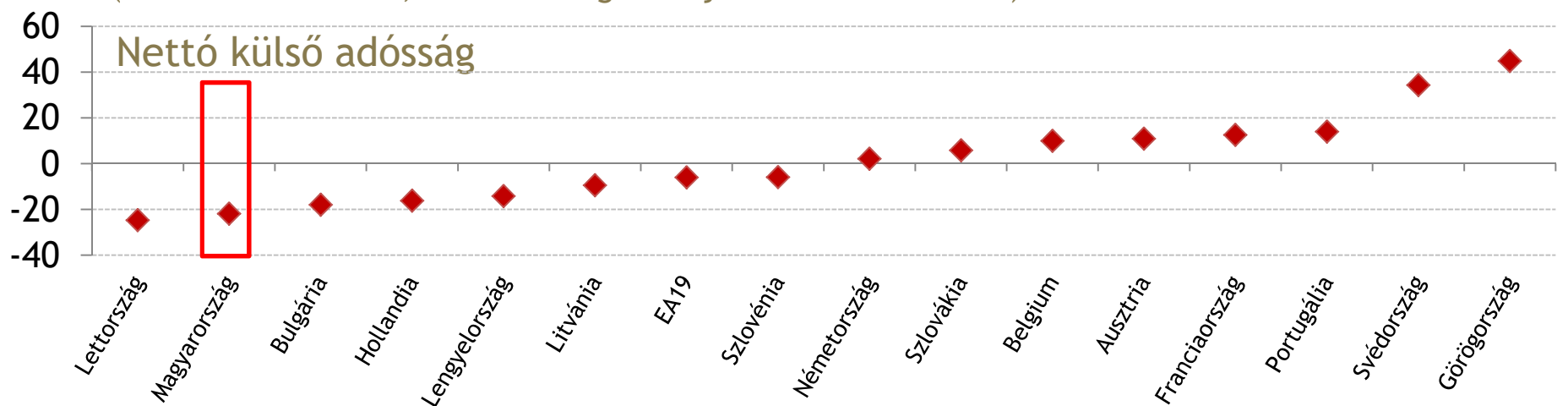

Az adósság is csökkenő pályán

Adósságráták változása 2009 és 2014 között

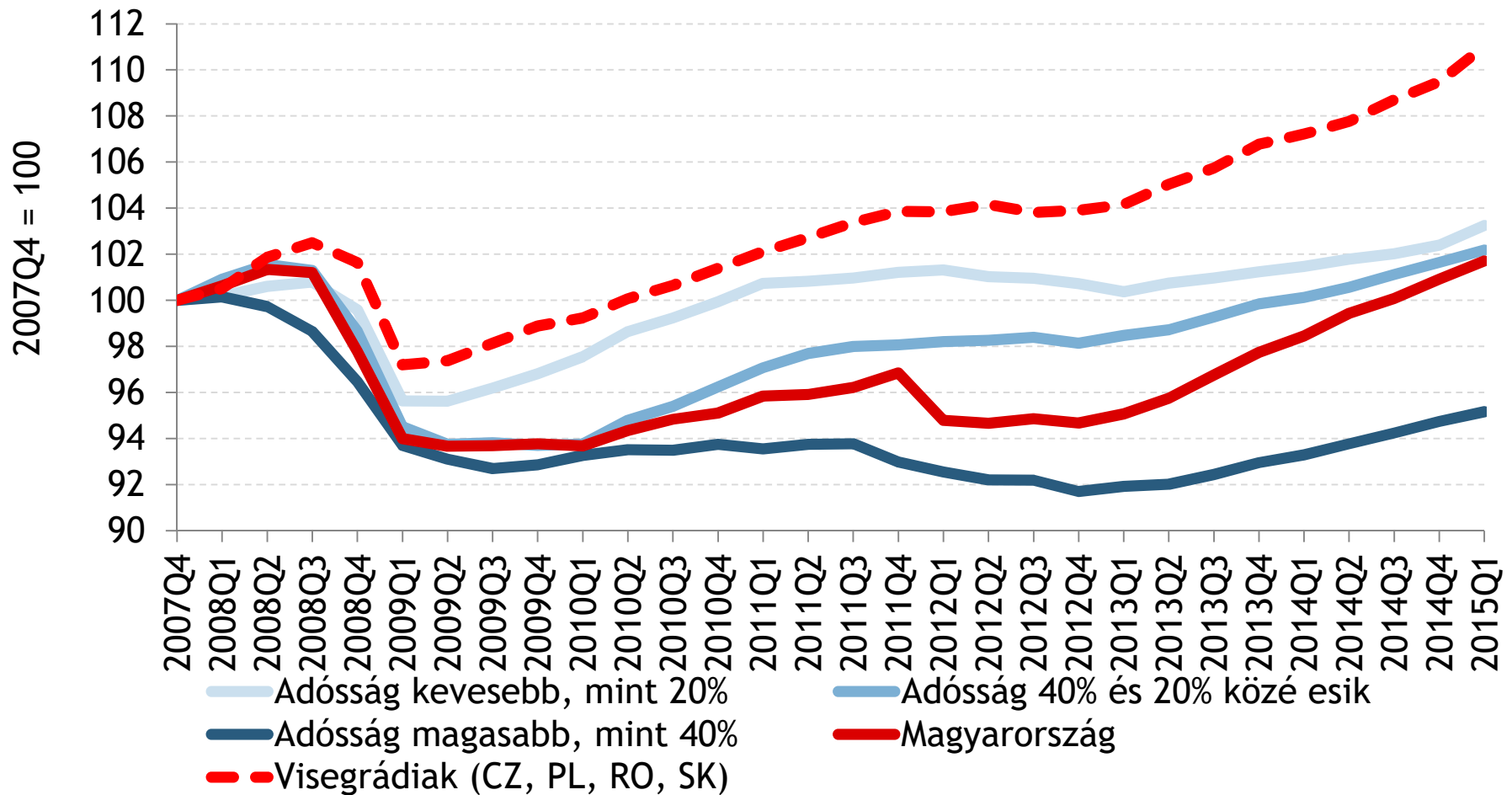
(a GDP százalékában, külső adósság a tulajdonosi hitelek nélkül)

Mérsékelt reálgazdasági áldozattal sikerült véghezvinni a stabilizációt

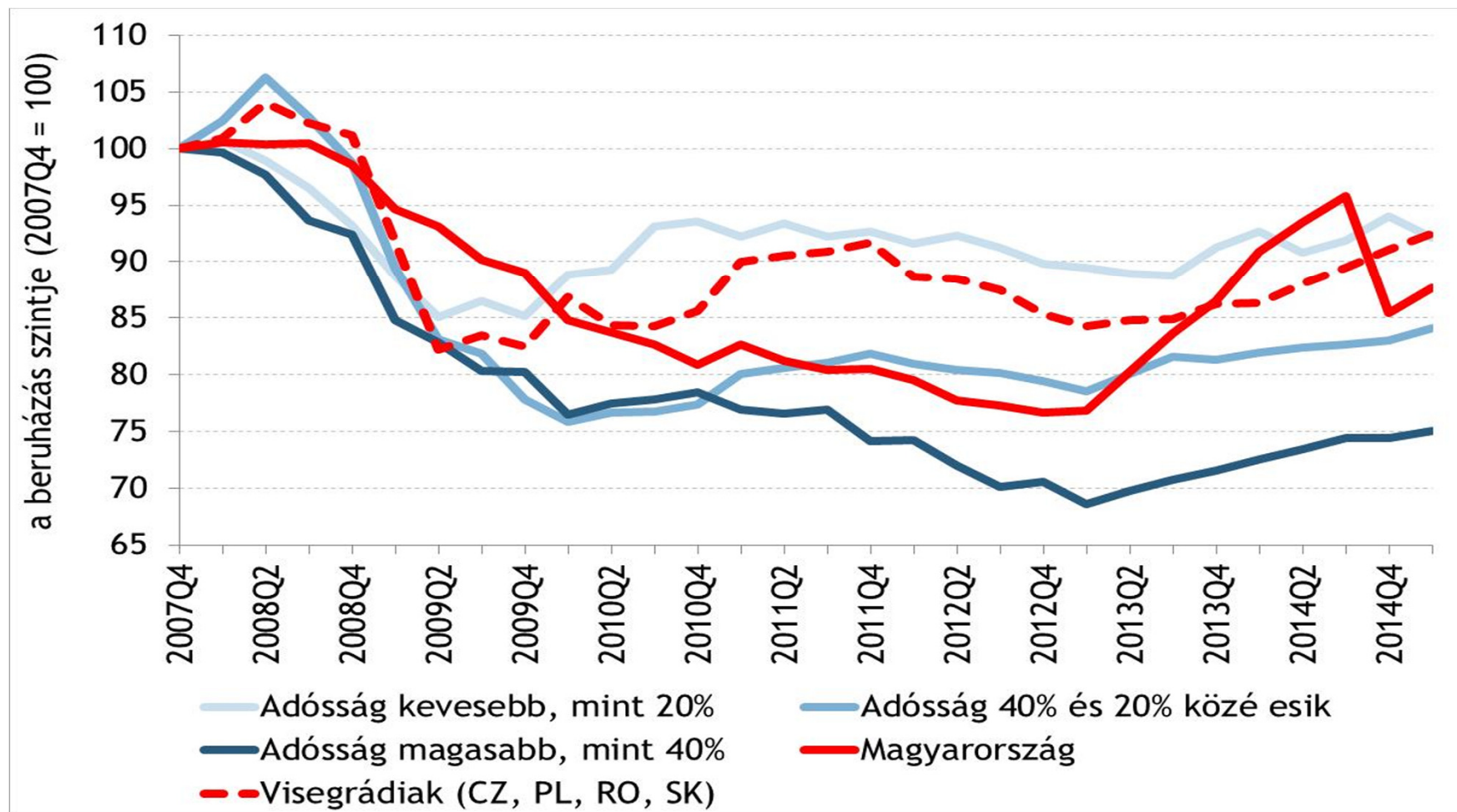
A GDP szintje a nettó külső adósság szerint

A tőkefelhalmozás 2013 után erősödött

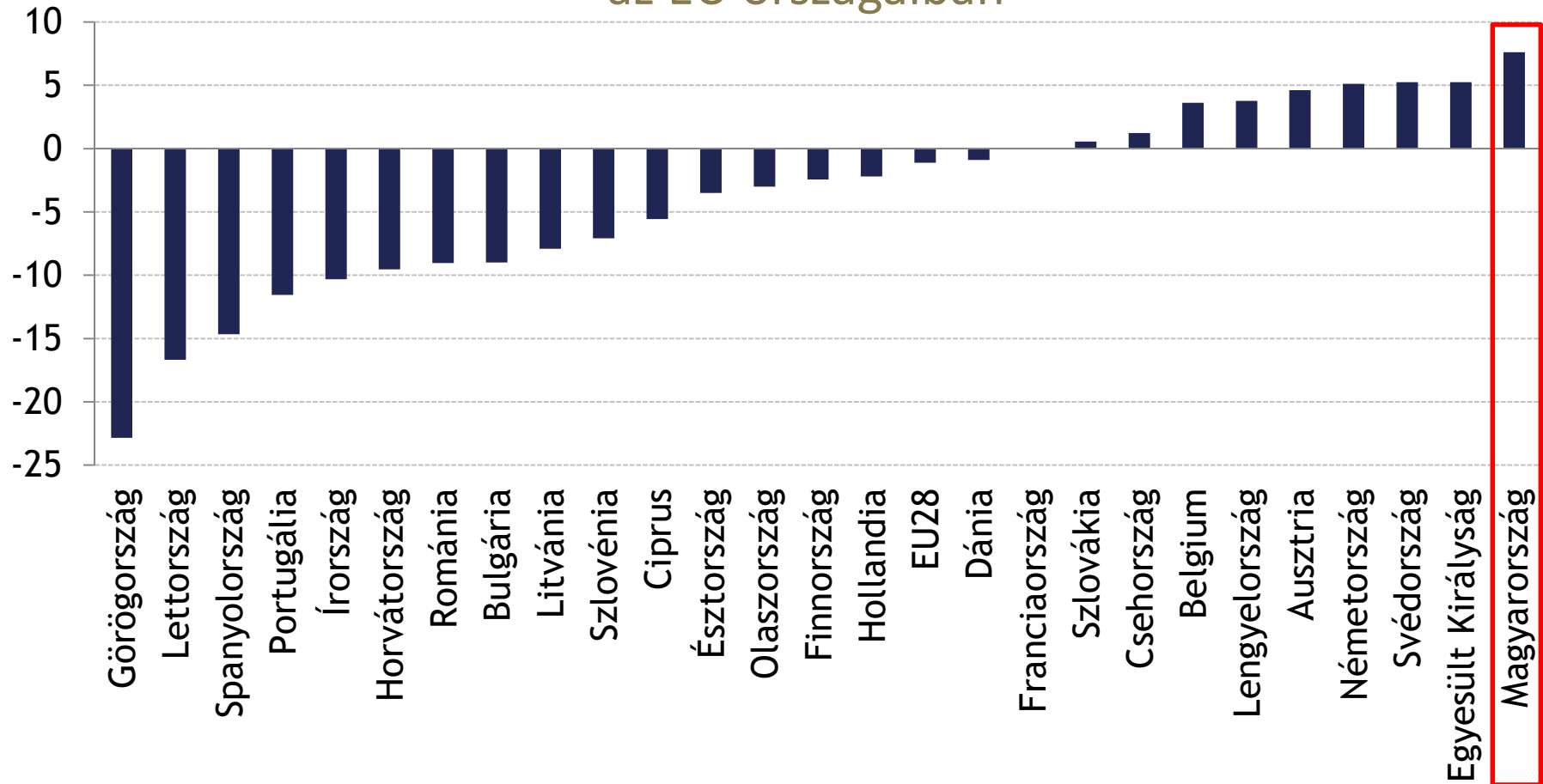
A beruházások szintje a nettó külső adósság szerint

A foglalkoztatás a kibocsátásnál kedvezőbben alakult

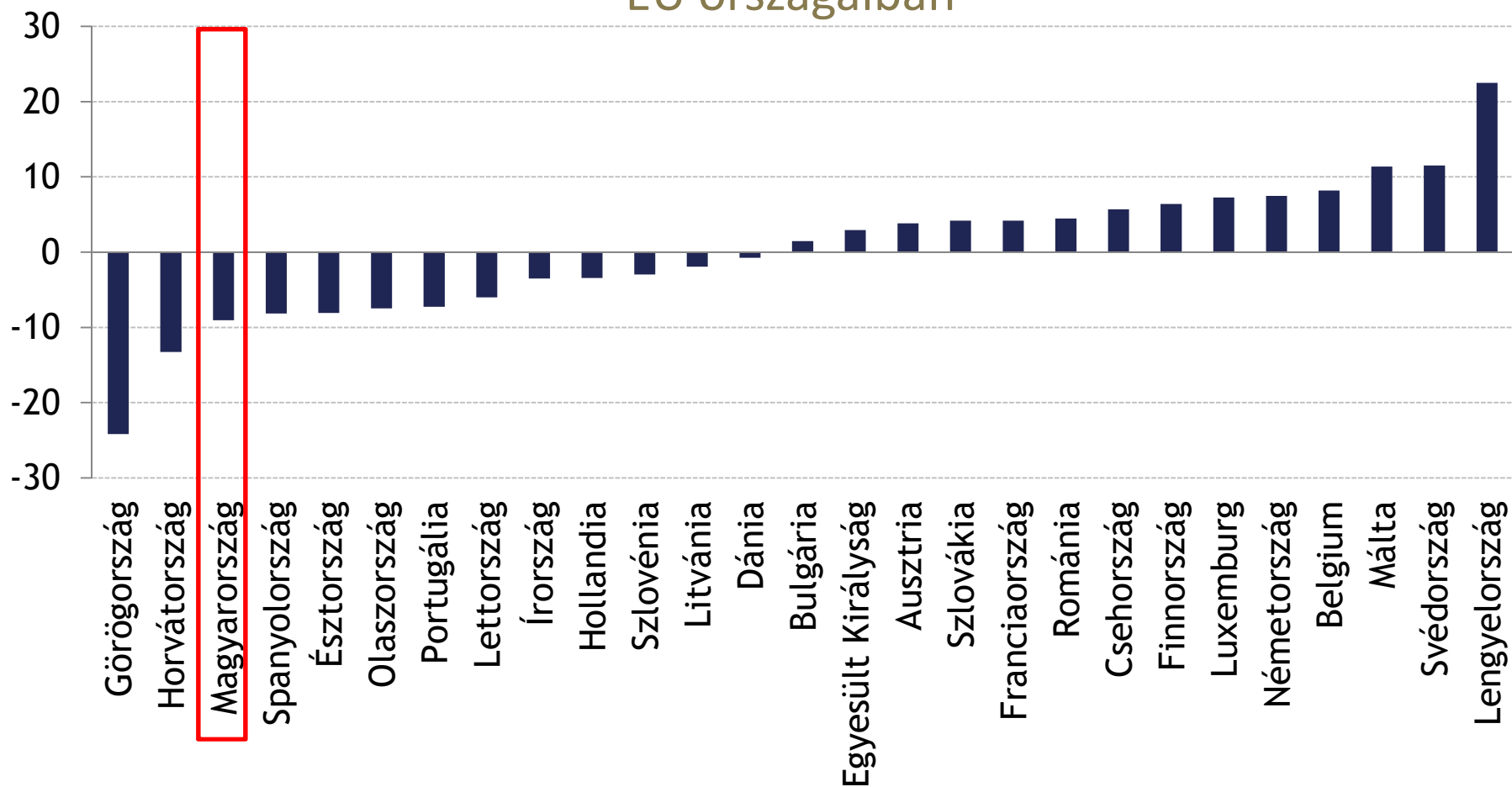
A foglalkoztatás változása 2007. IV. n.é. és 2015. I. n.é. között az EU országokban

A belső kereslet visszaesése elhúzódó adósságleépítésre utal

A fogyasztás változása 2007. IV. n.é. és 2015. I. n.é. között az EU országokban

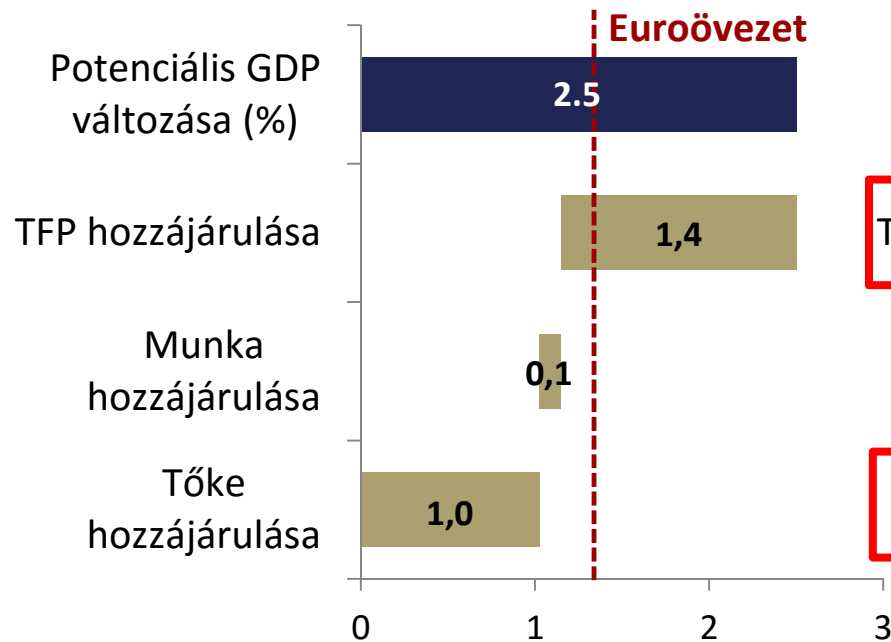
Kihívások

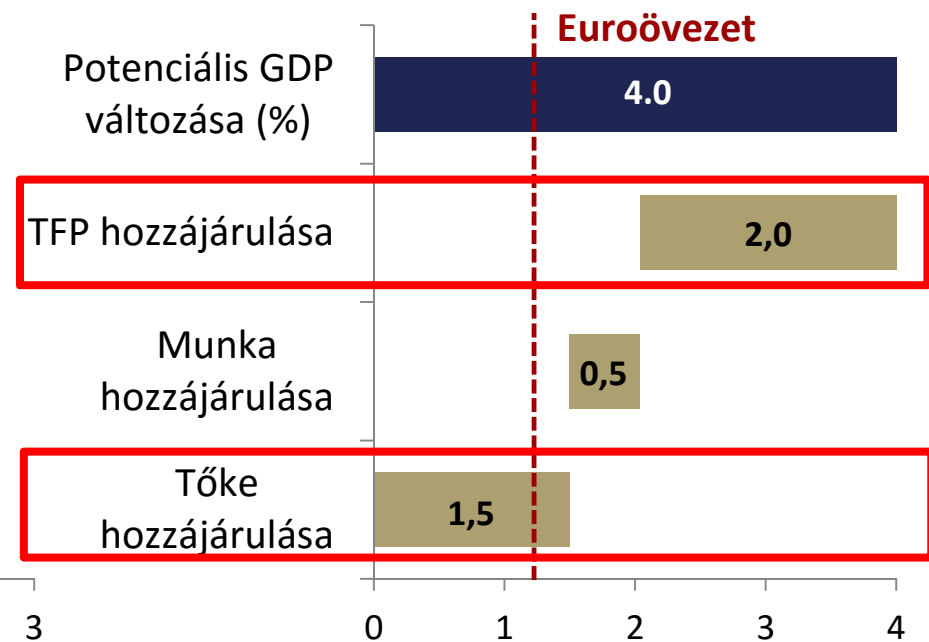
Főleg hatékonyságban és tőkefelhalmozásban kellene előrelépniünk

A potenciális kibocsátás forgatókönyvek (Százalékpont)

Jelenleg elérhető alappálya

Felzárkózáshoz szükséges pálya

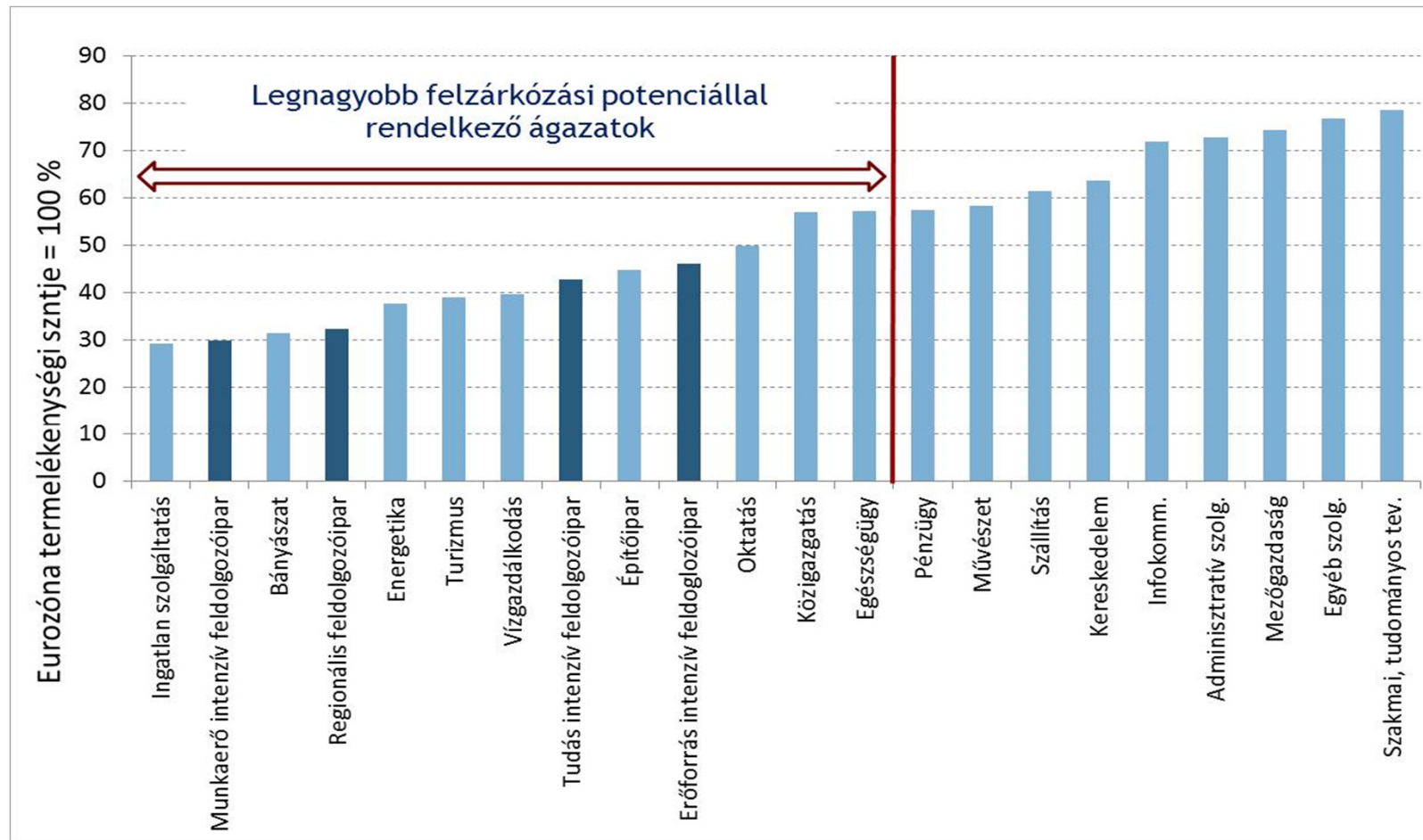

Számos ágazat jelentős termelékenység- bővülési potenciállal rendelkezik

Munkatermelékenység az eurozóna arányában 2013-ban

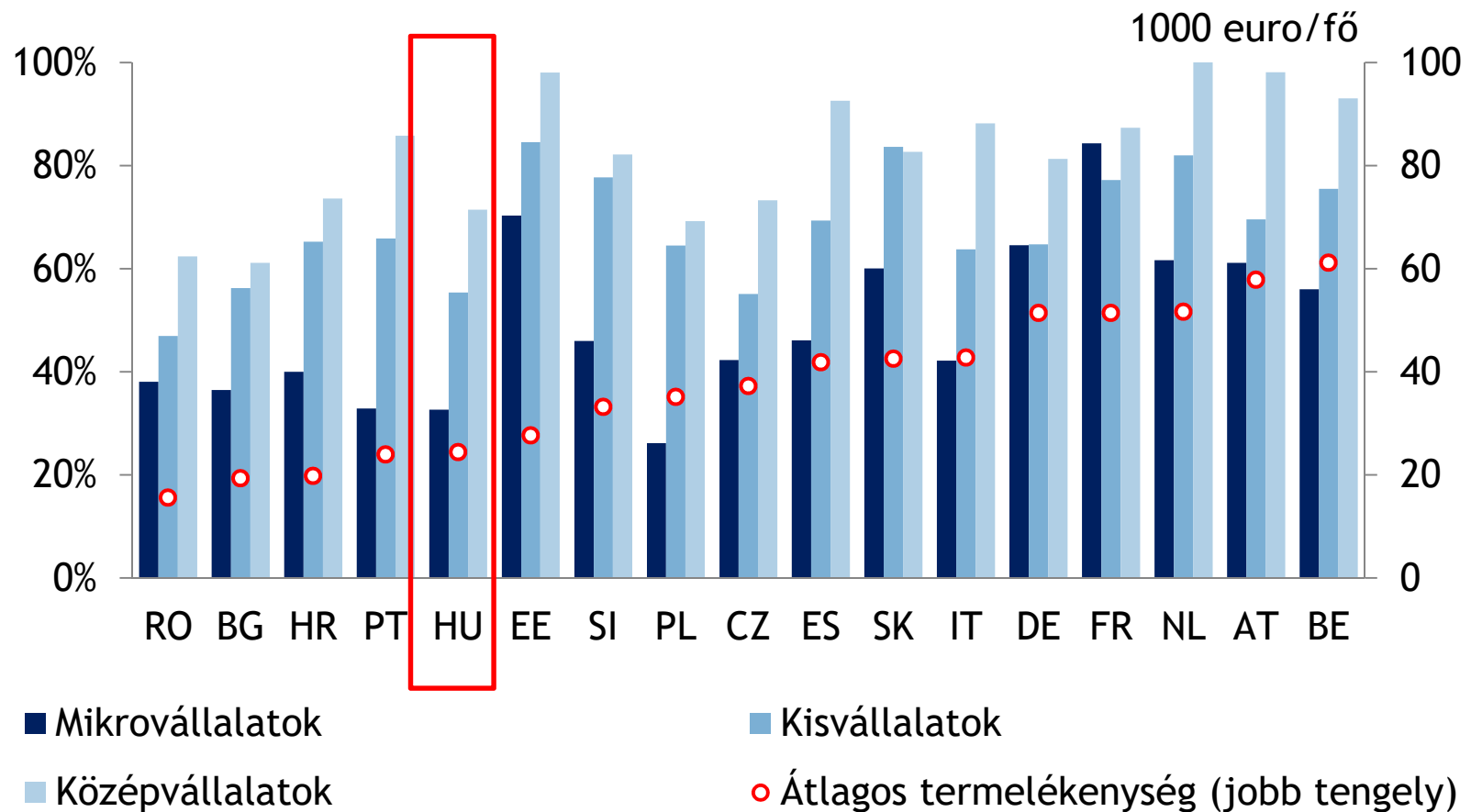
(Százalék)

A kkv szektor termelékenységének javítása szükséges

A kkv szektor termelékenysége a nagyvállalatokhoz viszonyítva

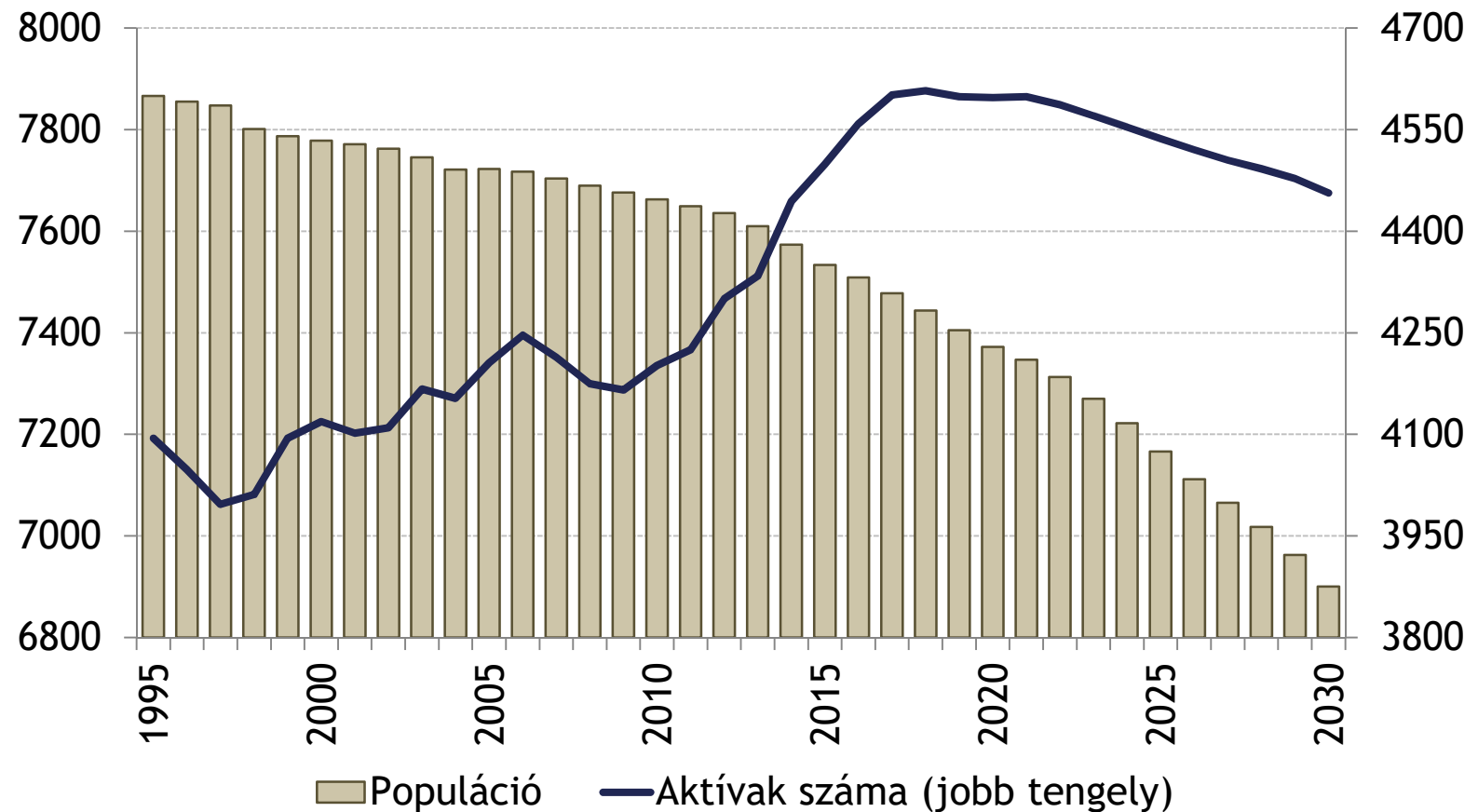

A munkapiacra egyre erősebb korlátot jelenthetnek a demográfiai feltételek

Demográfiai kilátások Magyarországon

(15-74 éves korosztály, ezer fő)

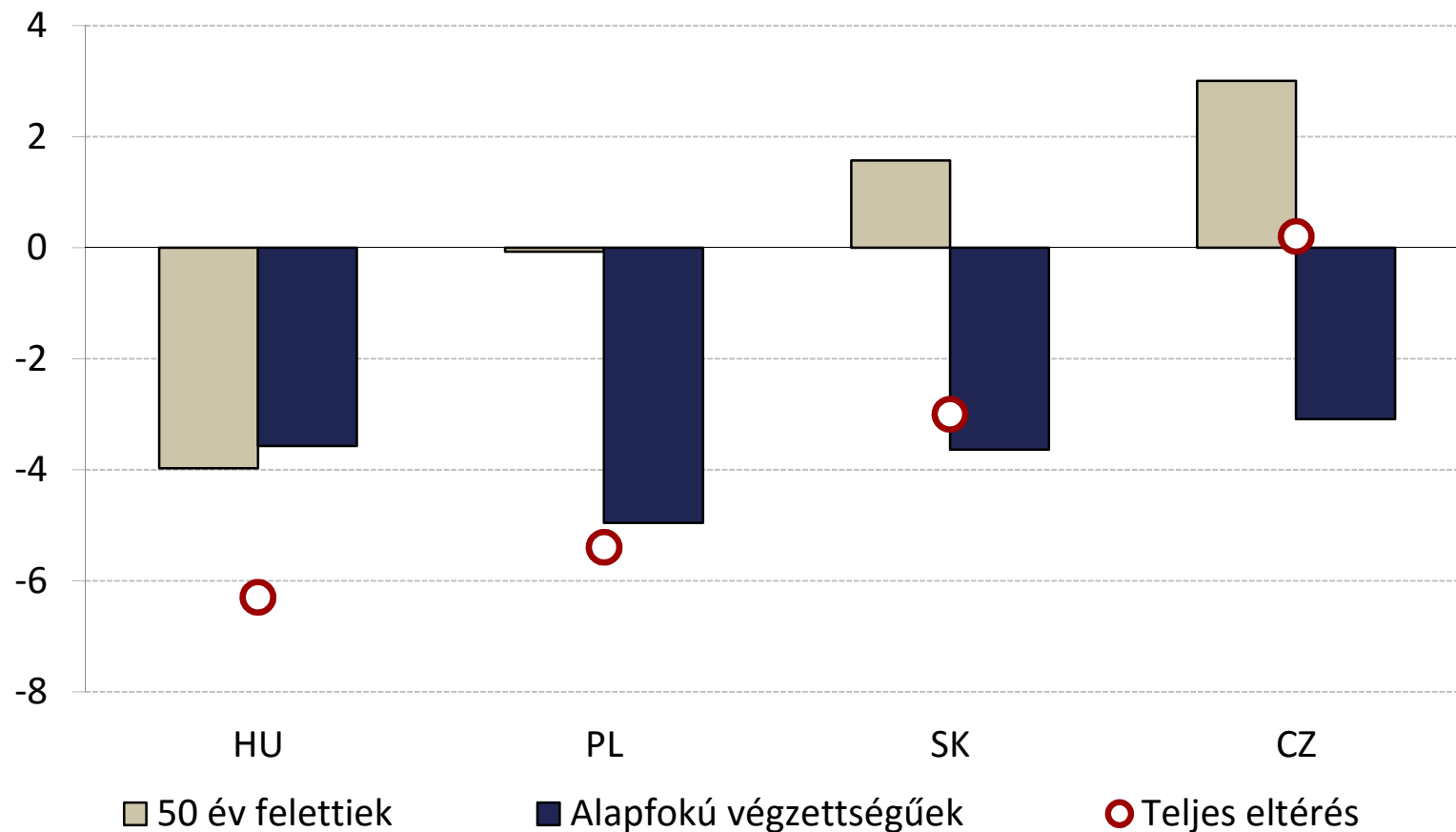

Az alacsony képzettségűek foglalkoztatása tovább növelhető

Egyes csoportok hozzájárulása az aktivitási ráta EU-15-től vett eltérésehez

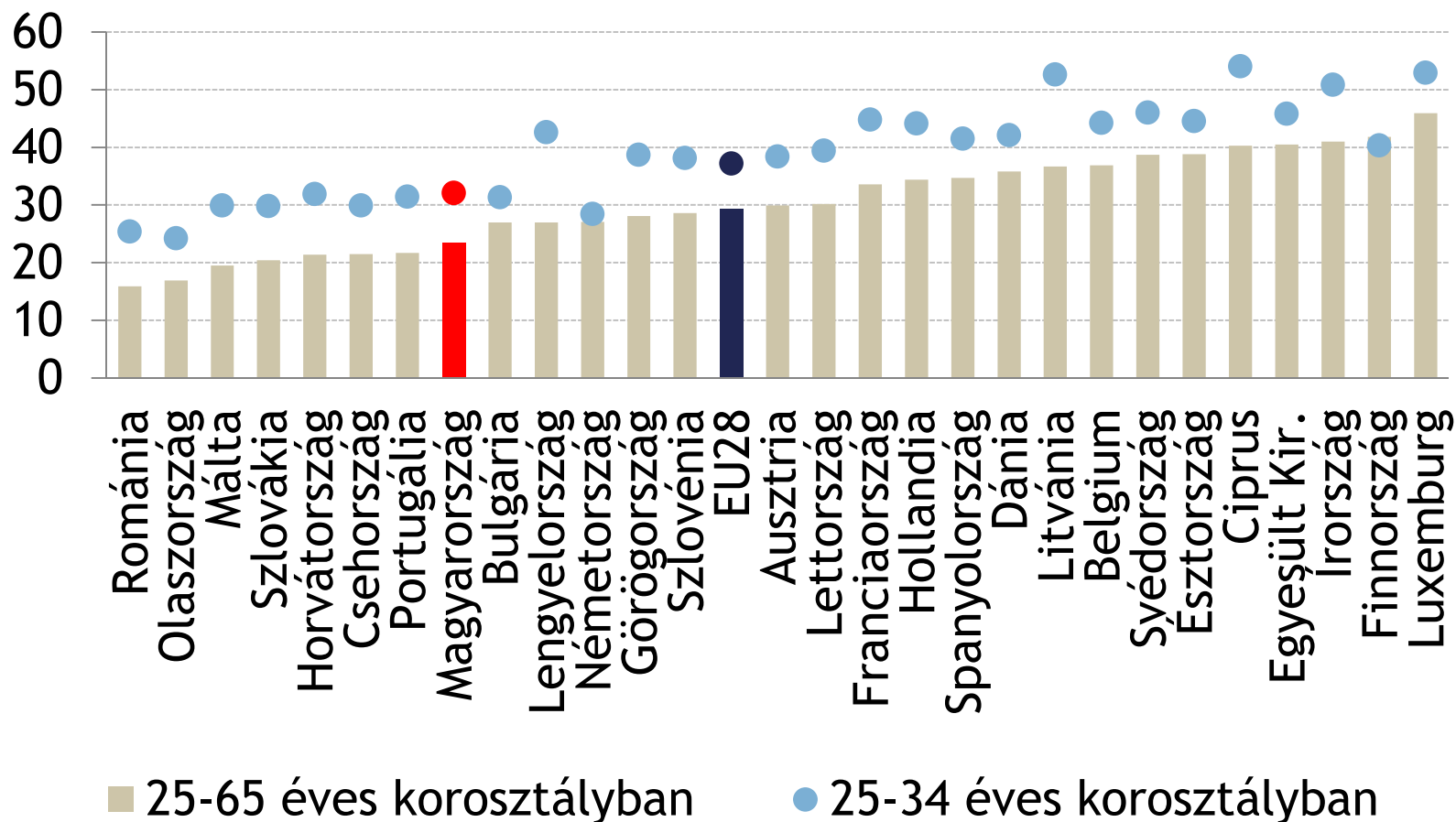
(2014-ben a 15-64 évesek körében, százalékpont)

Erősíteni kell a humán tőke felhalmozást

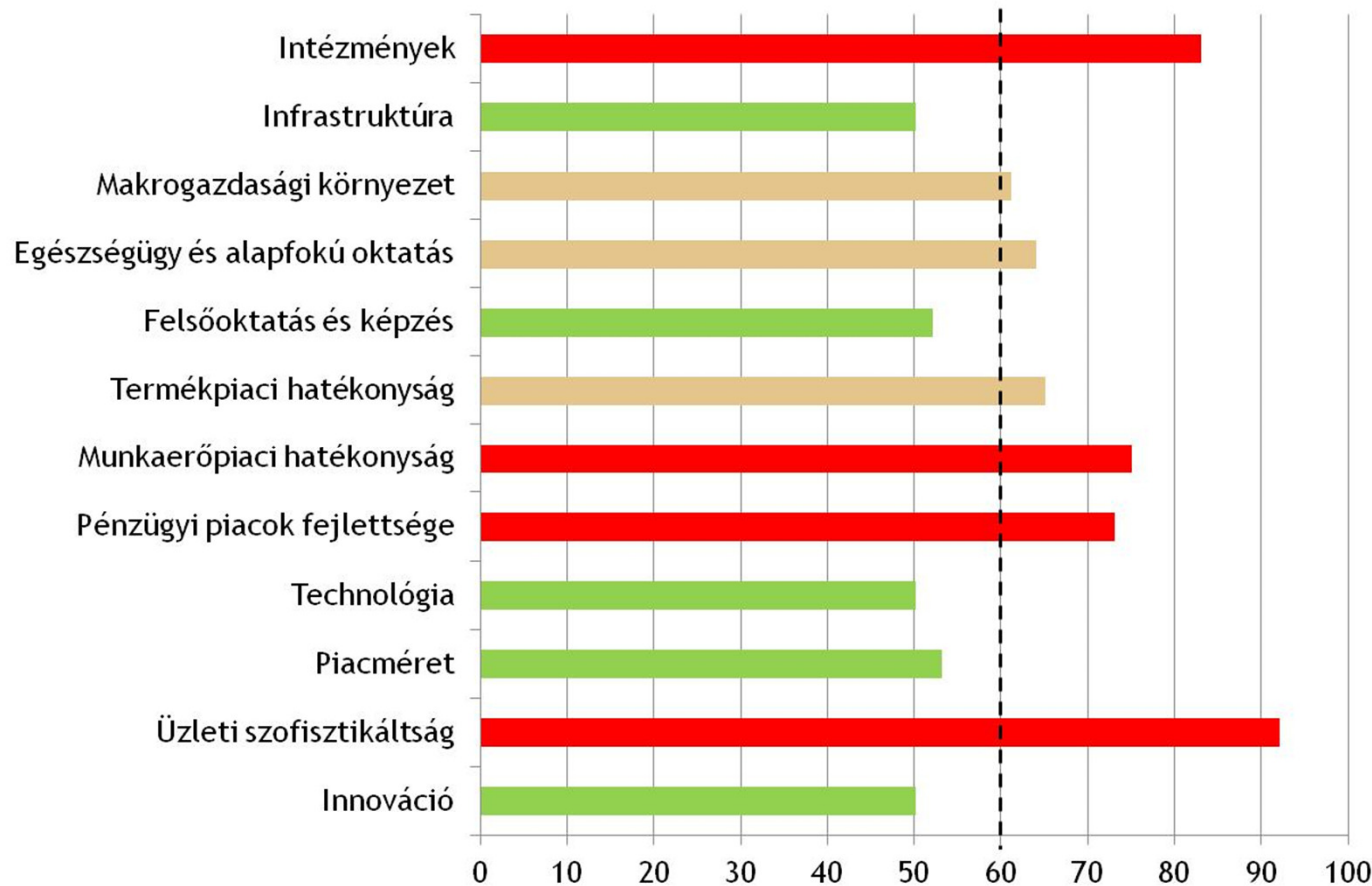
Felsőfokú végzettségűek aránya a népességben (százalék)

Az állam és a vállalkozások működésén is kell javítani

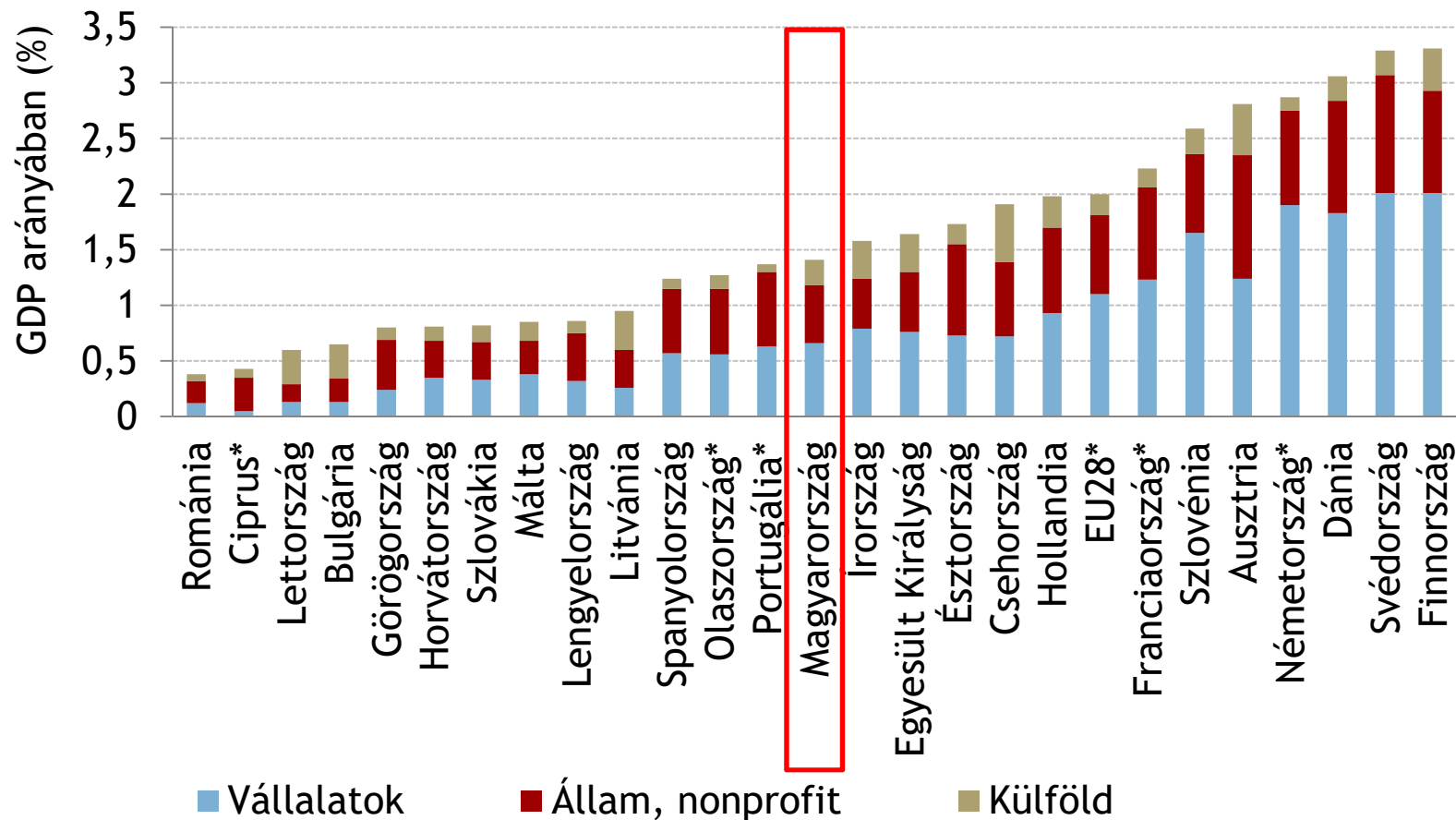
Magyarország helyezései a WEF versenyképességi rangsor alkategóriáiban

Több K+F szükséges, elsősorban a vállalati szférában

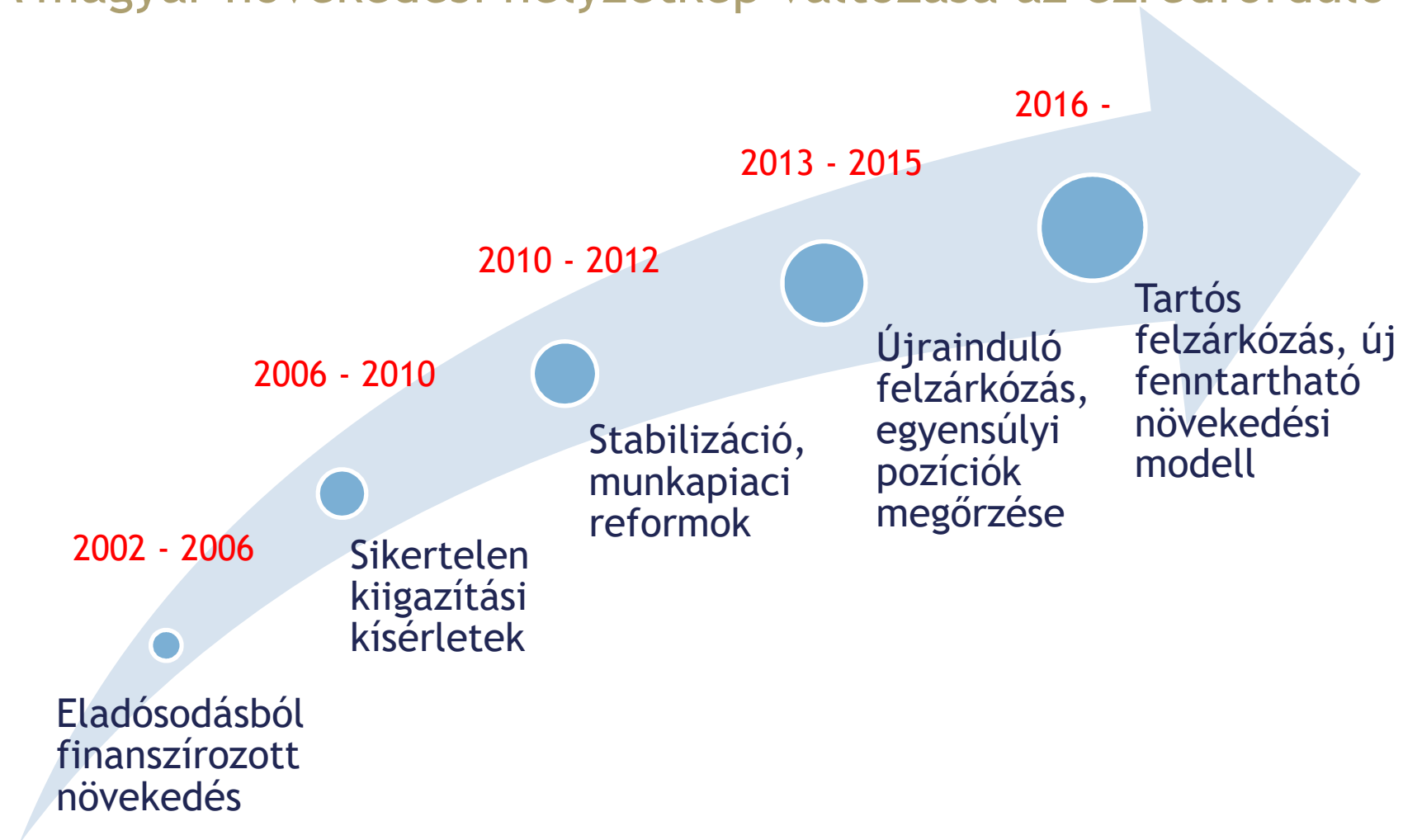
K+F kiadások a finanszírozási forrás szerint (2013-ban, a GDP arányában)

Egyensúlyteremtés után a gyorsabb, fenntartható növekedés forrásaira kell koncentrálnunk

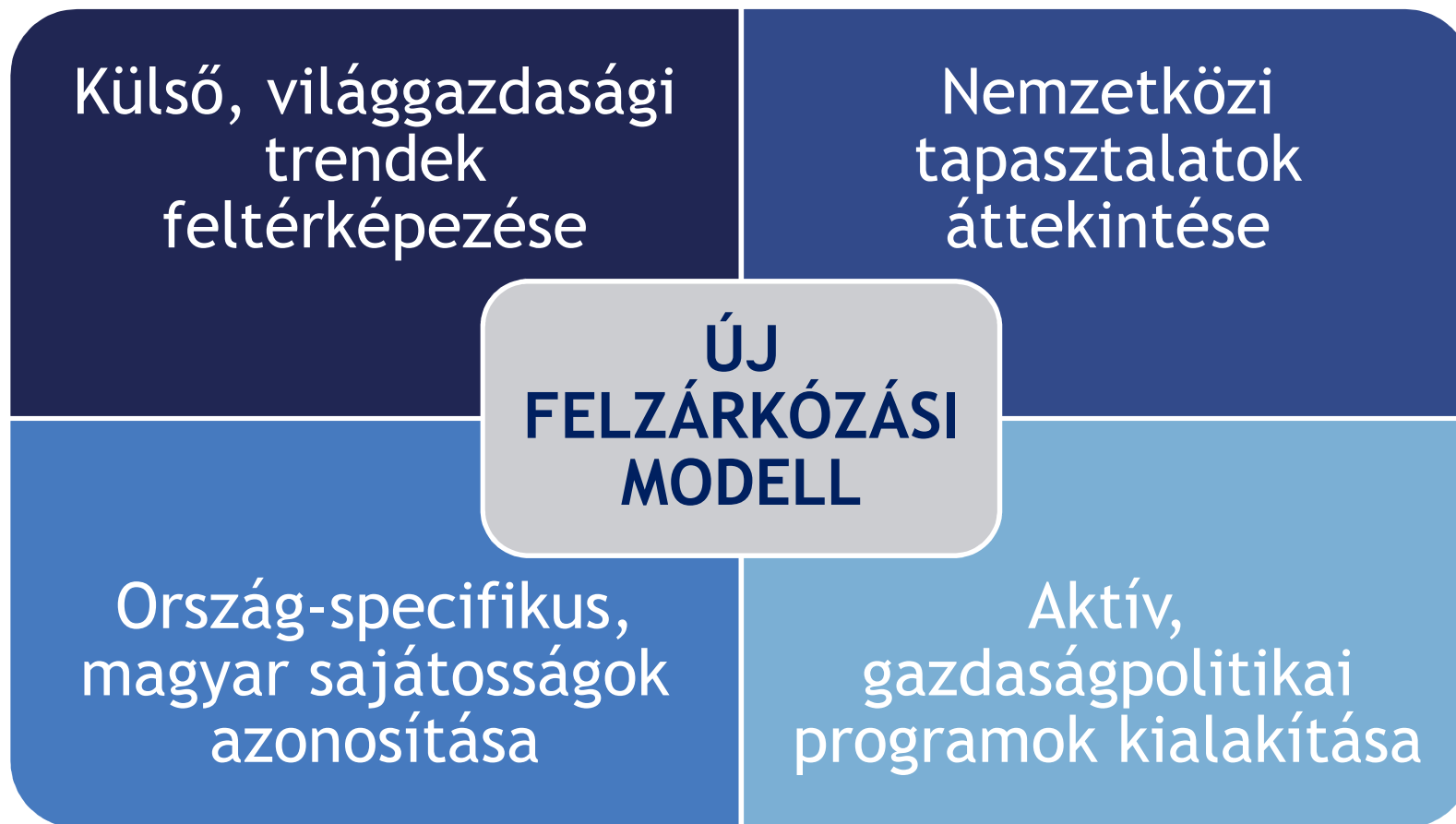
A magyar növekedési helyzetkép változása az ezredforduló óta

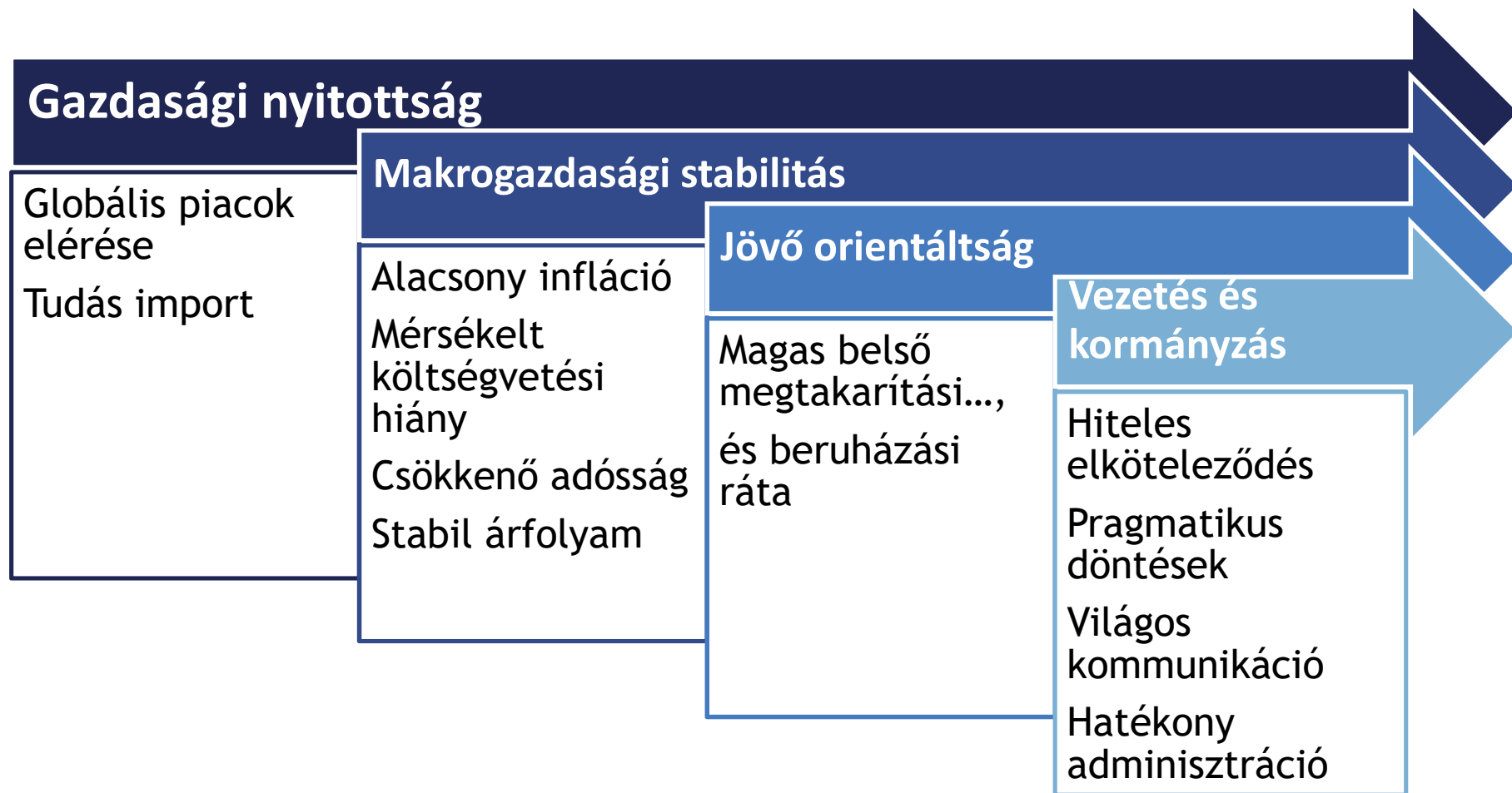
Út az új növekedési modell kidolgozásához

A nemzetközi tapasztalatokat csak a magyar sajátosságokat és a kor kihívásait figyelembe véve szabad felhasználni

Szükséges feltételek a nemzetközi tapasztalatok tükrében

Azok az országok válnak sikeresé akik megfelelő válaszokat adnak a kor kihívásaira

A következő évtizedek legfontosabb kihívása

ROMLÓ DEMOGRÁFIA

- Öregedés
- Migráció

TECHNOLÓGIAI FEJLŐDÉS

- Robotizáció
- Információ-technológia szélesedése

Csak aktív, hosszú távú stratégiában gondolkodó kormányzati gazdaságpolitikával kerülhető el a közepes fejlettség csapdája

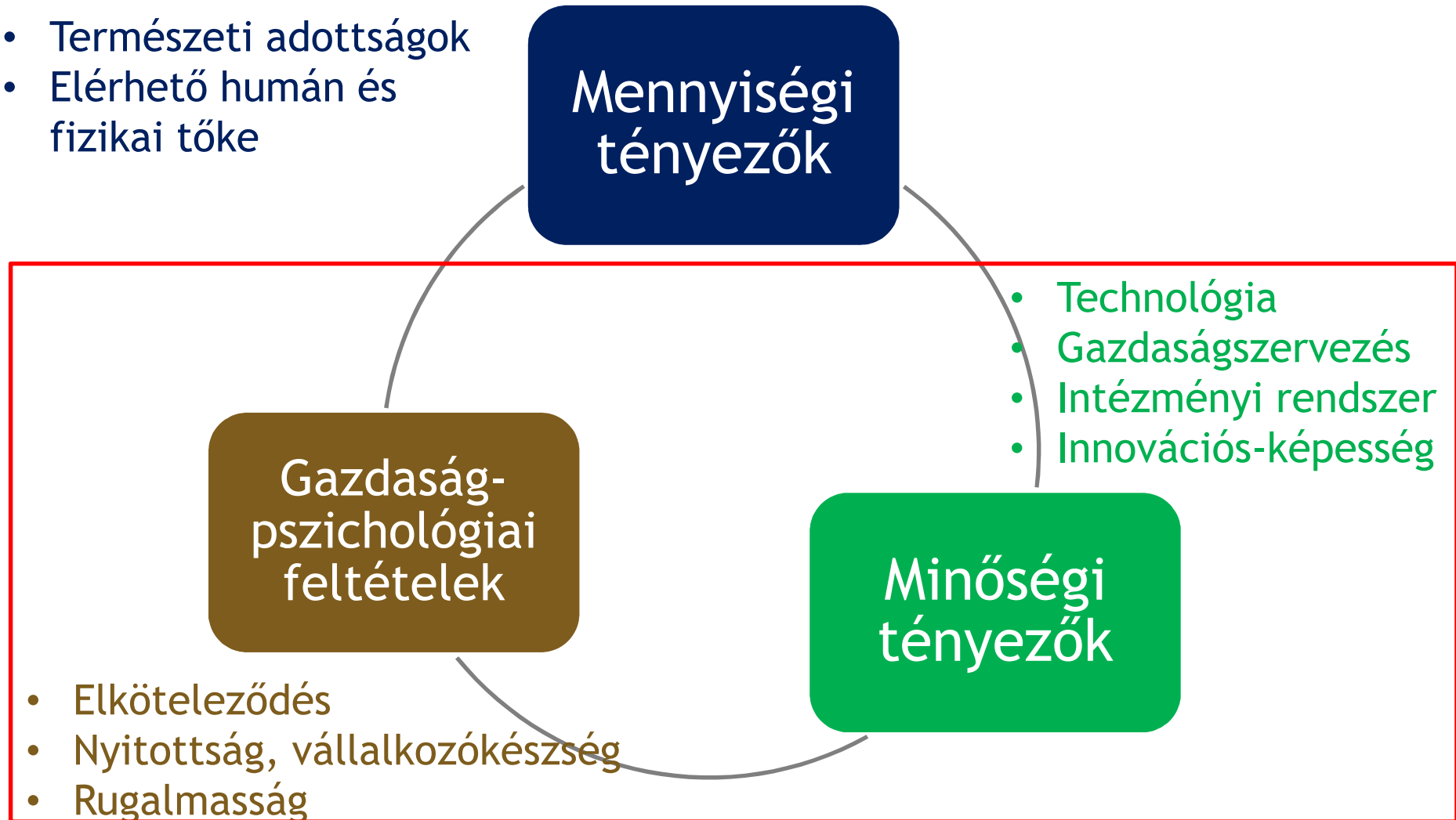
KULCS: „TUDÁS TŐKE” (productive knowledge)

IMITÁTOR gazdaság helyett ➡ INNOVÁTOR gazdasággá válni

A gazdasági felzárkózás tényezői: egyre inkább a minőségi és a gazdaságpszichológiai tényezőkre kell fókuszálni

- Természeti adottságok
- Elérhető humán és fizikai tőke

A sikeres felzárkózásokban az állam mindig aktív szerepet vállalt

Az új növekedési modell sarokpontjai

A válság előtti növekedési modell

- Fogyasztás vezérelt növekedés
- Koncentrált export szerkezet

- Alacsony munkapiaci aktivitás és vállalati beruházás
- Magas kapacitás kihasználtság

- Magas külső finanszírozás
- Jelentős arányban bankrendszeren keresztül

Kereslet

Kínálat

Finanszírozás

Kívánatos növekedés modell

- Export és beruházás a meghatározó növekedési tényezők
- Diverzifikált export szerkezet

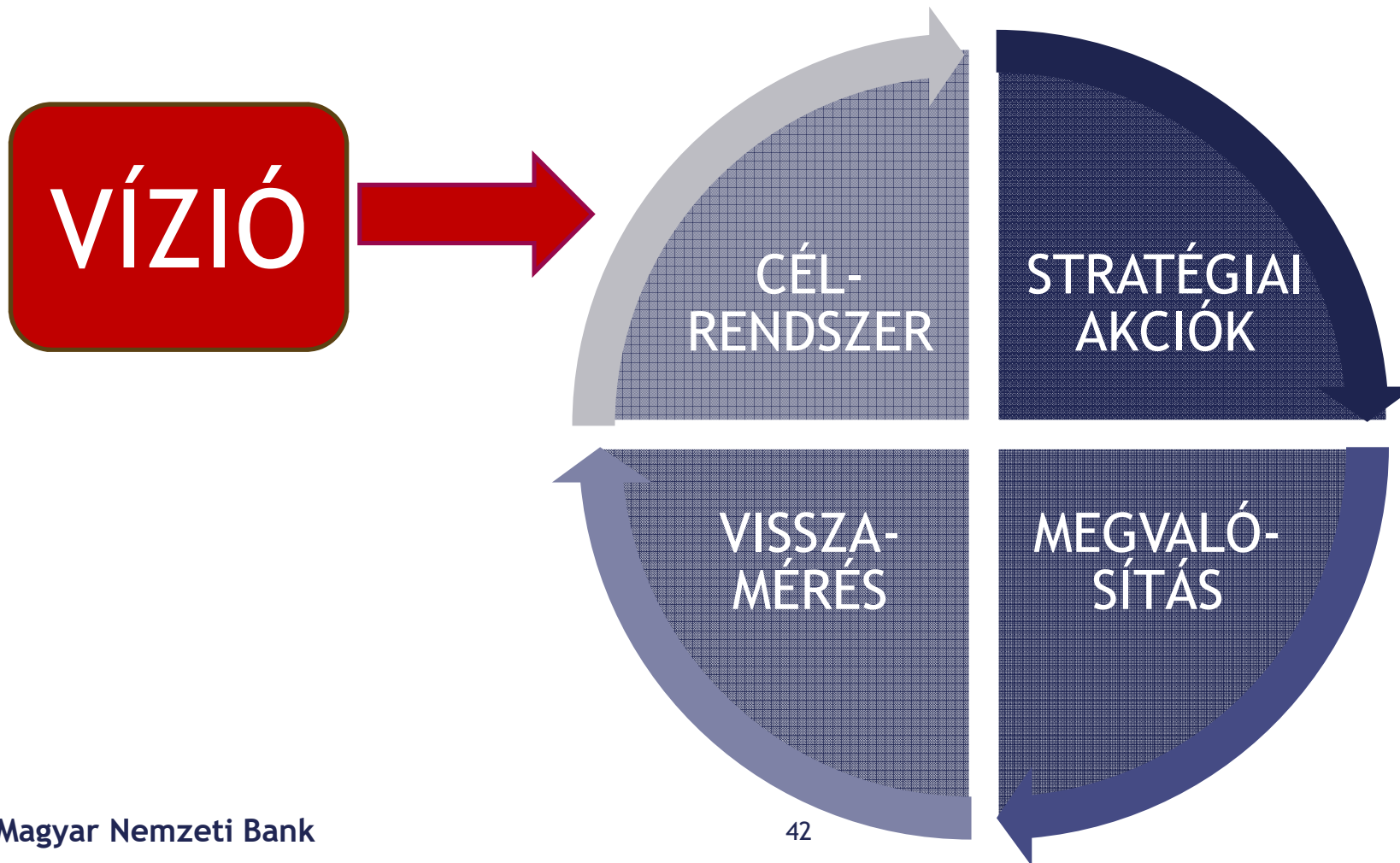
- Tartósan magas beruházási ráta
- Tovább növekvő aktivitása ráta
- Magasabb termelékenység => *EU-s források KKV fejlesztésre történő felhasználása*
- Oktatási reform
- K+F kiadások megduplázása

- Dominánsan belföldi megtakarítások
- Külső finanszírozás oldalán max. FDI

Átfogó vízió mentén, hosszú távú, összehangolt, pragmatikus gazdaságpolitikai akciókra van szükség

Számszerű célok kijelölése és folyamatos visszamérése segítheti a célok elérését

Egyensúlyteremtés után a gyorsabb fenntartható növekedés forrásaira kell koncentrálnunk

- 1) Sikeres hosszú távú felzárkózáshoz a gazdaság potenciális növekedését meghatározó tényezőkre kell fókuszálnunk
 - **Kulcs: tudás tőke, tőkefelhalmozás és termelékenység**
- 2) A növekedés mennyiségi feltételei mellett **egyre hangsúlyosabbá válnak a minőségi és az intézményi feltételek**
- 3) Kis nyitott országgént növekedési teljesítményünk **exportunk versenyképességétől és hozzáadott-értékétől függ**
- 4) **Finanszírozás: a belső források jelenthetnek stabilabb alapot**

Nem találhatunk jobb időpontot a fejlesztő állam megalapozásához

Alacsony hozamkörnyezet

Kedvező induló egyensúlyi helyzet

Pozitív cserearány-sokkok

**KIVÉTELES LEHETŐSÉG EGY ÚJ, FELZÁRKÓZÁST
BIZTOSÍTÓ NÖVEKEDÉSI MODELL FELÉPÍTÉSÉHEZ**

Legfontosabb területek

Export

- magasabb hozzáadott-értékű termékek és szolgáltatások
- előrelépés a beszállítói hálózatokban

Beruházások

- 25% közeli beruházási hányad
- fejlett IT infrastruktúra és tudás
- EU források hatékony, gazdasági-fejlesztési célú felhasználása

Költségvetés

- Fegyelmezett, kiegyensúlyozott költségvetési politika
- Csökkenő adósságráta
- Munkát terhelő adók további csökkentése

Állam

- Vállalkozásokat érintő bürokrácia csökkentése
- Bizalom erősítése
- Gazdaság további fehéritése

Köszönöm a figyelmet!

(elérhetőség: viragb@mnb.hu)